

ព្រះបណ្ឌិតយោសនាគ

បែបបទច្បាប់ និងបទសេដ្ឋកិច្ច

ឯកសារប្រវត្តិសាស្ត្រ

ព្រះពោធិ៍ចន្ទ
សុរិយាយ

រៀបរៀងនិងពិនិត្យ
គង់សម្ភារ

ការផ្សាយរបស់សារព័ត៌មានអង្គរឫទ្ធិ
ព.ស.២៥៤៨

សូមឧទ្ទិសចំពោះ

វិរបុរសខ្មែរទាំងអស់ ដែលបូជាជីវិត
ដើម្បីជាតិ សាសនា ព្រះមាតាសេរីភាពឡើងវិញ !
ព្រះសង្ឃដែលទ្រង់សិល
ដល់មិត្តយុទ្ធជនដែលការពារសាធារណរដ្ឋខ្មែរ
និងមិត្តទុក្ខតទាំងឡាយ...

N

រៀបរៀងតាមឯកសារ

របស់លោក ប៉ែន-យុត្តិ ចាងហ្វាងសារណាតិមានប្រជាជាតិ
តាមថេរដិកាព្រះសង្ឃចាស់ៗជាច្រើនអង្គ
លោក ប៊ុណ្ណ-ចន្ទម៉ីល
លោក ឈឹម-ស៊ីម អតីតសាស្ត្រាចារ្យសាលាបាលីជាន់ខ្ពស់
ដែលបានរួមបាតុកម្មតវ៉ាឲ្យបារាំងលែង
អាចារ្យ ហែម-ចៀវ មកវិញ ។

អារម្ភកថាបោះពុម្ពគ្រាទី៣

មិត្តអ្នកអាណាជាទីមេត្រី,

នៅពេលបោះពុម្ពលើកទី៣នេះ ខ្ញុំបាទបានយកទៅប្រគេន ព្រះពោធិវង្ស សួរ-ហាយ ពិនិត្យនិងបន្ថែមខ្លះដែលខ្លះខាត ដើម្បីឲ្យឯកសារវីរឫសជាតិមានភាពត្រឹមត្រូវឡើង ។ ព្រះពោធិវង្ស សួរ-ហាយ ថ្វីបើជាប់កិច្ចការដ៏ច្រើនក៏ដោយ ព្រះអង្គពេញហឫទ័យជួយពិនិត្យសៀវភៅនេះ យ៉ាងរីករាយជាទីបំផុត ។ ព្រះអង្គមានថេរៈដីកាមកកាន់ខ្ញុំថា «លោកសរសេរល្អគួរសមហើយ តែមានខុសខ្លះ អាត្មាបានមើលម្តងហើយ ។ សូមលោកខិតខំស្រាវជ្រាវប្រវត្តិវីរឫសជាតិទៀតចុះ ចាំអាត្មាជួយពិនិត្យបើអាត្មាមានលទ្ធភាព...» ព្រះថេរៈដីកានេះធ្វើឲ្យមិត្តខ្ញុំរើបពេកក្រៃ ស្រមៃនឹកឃើញដល់ជនខ្លះ ដែលតែងតែដើរពេបប្រាយដល់ស្នាដៃដ៏មានខ្លឹមសារនេះ ។ ខ្ញុំស្តាយណាស់ ស្តាយដោយជនទាំងនោះមិនព្រមធ្វើសេចក្តីកែតម្រូវឬវិនិច្ឆ័យគង់តាមបែបអ្នកចេះដឹងសោះ គេលេងតែស្លៀតពាលសាមាណ្យល្អប្រុងខ្ញុំទៅវិញ ។ សូមមិត្តអ្នកអាណាជួយពិចារណាមើលផងចុះ ! តើប៉ុន្មានសតវត្សរ៍ទៀតទើបគេបោះបង់គំនិតអប្រិយនេះចោល ?

ឈ្លើយខ្លួនគិត យើងគិតតែវីរឫសអាចារ្យ ហែម-ចៀវ ដែលជាមិត្តរូបនៃវីរឫសខ្មែរទាំងអស់បានហើយ ។

ខ្ញុំមានចិត្តរំភើបពន់ពេកណាស់ នៅពេលដែលរដ្ឋាភិបាលលើកឋានៈលោកជាវីរឫសជាតិទី១ នៃសម័យអាណានិគមបារាំង ថ្វីបើខ្លួនខ្ញុំបានប្រគេនឋានៈនេះដល់ព្រះអាចារ្យមុនក៏ដោយ ។

ខ្ញុំមានជំនឿយ៉ាងមាំមាំថា ជនណាក៏ដោយឲ្យតែចេះដឹងនឹកគុណបូជន៍នៃបុព្វបុរស មុខជាមិនសាបសូន្យឡើយ ។

ជាទីអរសាទ ខ្ញុំសូមបង្ហាញដល់គុណបុណ្យព្រះរតនត្រ័យសូមបុរាណបិណ្ឌជួយទាញព្រលឹងខ្មែរណា ដែលកំពុងវង្វេងដោយតណ្ហាក្តី ទ្រព្យសម្បត្តិក្តី មនោគមវិជ្ជាក្តី ឲ្យវិលមកក្នុងសង្គមខ្មែរភ្ញាក់រលឹកតែមួយវិញ ដើម្បីកសាងប្រទេសតាមមតិវីរឫស ក្រឡាហោមគង់, អាចារ្យហែម-ចៀវ, សៀវ-កើស ។ល។ និង ។ល។ ឡើងវិញ ។

សូមបងប្អូនរួមឈាមដែលកំពុងរងទុក្ខវេទនាដោយសារសង្គ្រាមគ្រប់បែបយ៉ាង ឲ្យបានជួបតែសុខៈតរៀងទៅ ។

ភ្នំពេញថ្ងៃ ១០ កក្កដា ១៩៧២
អ្នករៀបរៀង

ជម្រាបអ្នកអាន !

ពេលនេះក៏ដូចជាពេលមុនដែរ,

ប្រទេសខ្មែរយើងត្រូវពួកអាណានិគមបារាំងសេស ជិះជាធំត្រួតត្រាមួយសតវត្ស គឺពីឆ្នាំ១៨៦៣មកដល់១៩៥៣ ទើបមហាជនយើងរលាស់នីមជ័យង្រែផ្ទះចោល ចេញបាន ។ តើខ្មែរយើងសុខចិត្តដេកឲ្យបារាំងត្រួតត្រាទាំងអស់គ្នាដោយគ្មានការតស៊ូប្រយុទ្ធកបិញឬ ?

យើងបានដឹងមកហើយតាមរយៈសៀវភៅ បណ្តាំក្រឡាហោមគង់ ថាខ្មែរយើងមិនមែនធ្មេចភ្នែកឲ្យបរទេសសង្កត់សង្កិនទៅតាមអំពើចិត្តទេ គឺមានតែស្តេចខ្លះនិងមន្ត្រីខ្លះទេ ដែលច្រើនតែជឿគោរពពិនក្បាលឲ្យបារាំងជាធំ ដើម្បីឲ្យខ្លួនគេបាននៅហុតឈាមប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរតទៅទៀត ។

ទឹកភ្នែកដែលស្រក់អំពីការប្រមូលចងក្រង ប្រវត្តិនិងសកម្មភាពនៃវិរបុរសខ្មែរនេះ គឺជាសក្ខីភាពរបស់យុវជនស្រោចស្រង់ជាតិ ដែលកំពុងប្រយុទ្ធគ្រប់បែបយ៉ាងប្រឆាំងនឹងពួកចៀកកុង, មន្ត្រីធំៗស្តុយរលួយ និងរំលឹកឡើងវិញនូវអតីតកាលដ៏ឈឺចាប់ចុកឈាម ។

គ.ស.១៨៦៤ ប្រទេសខ្មែរត្រូវធ្វើសន្តិសញ្ញាជាមួយប្រទេសបារាំង ដោយយកគេជាអាណាព្យាបាល ។

លុះមកដល់ឆ្នាំ១៨៨៤ ខ្មែរត្រូវធ្លាក់ក្នុងអនុសញ្ញារបស់បារាំងសេស ដែលមានស្តេចនរោត្តម ជាអ្នកចុះហត្ថលេខាដាក់ប្រទេសខ្មែរទៅក្រោមអាណានិគមនិយមបារាំងសេស ។

ពីឆ្នាំ១៨៦៤មកដល់១៩៥២ វិរបុរសអាចារ្យស្វា, ពោរកំបោរ, អាចារ្យលាក់, ស៊ីវិត្តា, ក្រឡាហោមគង់, ពិស្ណុលោកឈូក ព្រមមួយអន្លើដោយប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ បានធ្វើការតស៊ូយ៉ាងស្វិតស្វាញ ដើម្បីដំណើរយកប្រទេសរបស់ខ្លួនមកវិញ ។ តែត្រូវពួកស្តេចខ្វិបខ្វែវនិងបារាំង ឲ្យសម្លាប់វិរបុរសស្នេហាជាតិយើងអស់ជាច្រើន ។ ម៉្លោះហើយសេចក្តីរាងចាលបន្តិចម្តងៗ ក៏ទៅពួនសម្បូរក្នុងបេះដូងខ្មែរឲ្យភយខ្លាចក្រែងមានគ្រោះថ្នាក់បាត់បង់ជីវិតដូចអ្នកមុនៗទៀត ។ ការធ្លាក់ចុះនៃប្រទេសយើងប្រៀបបាណនឹងស្លឹកឈើជ្រុះចាកមែក ដោយសារអក្សរសាស្ត្រជាតិ ត្រូវបារាំងហាមមិនឲ្យកូនខ្មែររៀន គេឲ្យរៀនតែអក្សរសាស្ត្ររបស់គេ ប្រើប្រាស់សម្ភារៈប្រទេសគេ ចាប់តាំងពីសំលៀកបំពាក់ឡើងទៅ ។ ម៉្លោះហើយខ្លួនក្បាលខ្មែរ ត្រូវវិលវល់លែងមើលឃើញរបស់ខ្លួនជាដាច់ខាត ។ ម្នាក់ៗដែលបានធ្វើការរាជការ ឬតែអ្នកសរសើរភាសាបារាំង ខ្លើមភាសាជាតិឯង ស្អប់មែងឯងដែលពិសារស្នា ស្លៀកសំពត់ចងក្បិន

ស្រឡាញ់ម៉ែគេដែលលាបក្រែម ជក់បារី ស្លៀកសំពត់ខ្លះក្រណាត់ទៅវិញ ! ត្រង់ហ្នឹងហើយជាមូលហេតុធ្វើឲ្យខ្មែរល្ងង់ខ្លួនហៅលែងឮ ! មើលលែងយល់ !

ការពិតដែលធ្វើឲ្យប្រជាពលរដ្ឋស្រុកចុកឈាមនោះ គឺរឿងអក្សរសាស្ត្រយើងតែម្តង។ ប្រទេសប្រទេសណាមួយជឿជាក់ផ្នែកនេះ ខ្មែរយើងពុំទាន់ឃើញកសាងបានអ្វីជាគោលថវិកាសំរាប់ប្រជាជាតិសោះ ឃើញតែលើកតម្កើងភាសាបារាំងលើសពីបារាំងនៅត្រួតត្រាខ្មែរត្រឹមត្រូវ ។ បើយើងគិតឲ្យដល់ទៅ **មនុស្សធ្លាប់ខ្ញុំគេ គំនិតវាដៅតែខ្ញុំគេដដែល មិនព្រមលើកដើម្បីខ្លួនឯងឲ្យស្មើនឹងជាតិគេសោះ** ។ ការប្រើភាសាបរទេសជាផ្លូវការដូច្នេះហើយ ធ្វើឲ្យអ្នករដ្ឋការនិងប្រជាពលរដ្ឋមានភាពដាច់ស្រយាលពីគ្នា ។ ដរាបណាមនុស្សទាំងពីរប្រភេទគ្មានភាពជិតស្និទ្ធនឹងគ្នា ដរាបនោះដំណើរកសាងសាធារណរដ្ឋយើង មុខជាមិនបានសំរេចសុភមង្គលទៀតហើយ ។

អាស្រ័យមូលដ្ឋានហ្នឹងហើយ ដែលធ្វើឲ្យបេះដូងព្រះអាចារ្យ ហែម-ចៀវ ខំប្រឹងប្រែងទេសនាពន្យល់ពុទ្ធបរិស័ទល្ងង់ខ្លៅ ក្រីក្រ លង់ស្មារតី ឲ្យក្រោកឈរឡើងកសាងជីវិតដោយខ្លួនឯង កុំដេកផ្សូងសំណាងទៅតាមយថាភូមិ ។ លោកខិតខំធ្វើការដោយគ្មានគិតពេលវេលានិងជីវិតបង ព្រោះលោកពុំអាចរស់នៅក្រោមអំណាចពួកបរទេសកើត ។

ដូច្នេះកូនសៀវភៅដ៏តូចនេះ គ្មានបំណងអ្វីក្រៅពីចង់ឲ្យពលរដ្ឋខ្មែរ ដែលមិនទាន់បានស្គាល់លោកគ្រូអាចារ្យ ហែម-ចៀវ ឲ្យស្គាល់តែប៉ុណ្ណោះទេ ។

ខ្ញុំសូមគោរពវិញ្ញាណក្ខន្ធនិងអនុវត្តតាមអស់លោកវិវបុរសទាំងអស់ ដោយពេញចិត្តជាទីបំផុត ។

មោងបុស្សី, ថ្ងៃទី១០ មេសា ១៩៧១
គង់-សម្បូរ
សាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យសិរីសោម

ទឹកចិត្ត ព្រះអាចារ្យហែម-ចៀវ

ឆ្នាំងបាយលោកសង្ឃគឺនៅនឹងប្រជាជន បើប្រជាជនវេទនា, អត់បាយ, ប្រជាជន គ្មានសិទ្ធិសេរីភាព, បើប្រជាជននៅក្នុង ឋានៈជាខ្ញុំកញ្ជះគេ លោកសង្ឃក៏ទទួល អំណោយផលអាក្រក់ដែរ ។ ដូច្នោះ លោកសង្ឃដែលមានភារៈ ប្រោសសត្វ លោក គឺត្រូវស្តីប្រដៅធ្វើឲ្យមនុស្សមាន ស៊ី មានស្លៀក មានសេរីភាព ក្នុងប្រទេស ឯករាជ្យ និងសន្តិភាពដ៏បរិបូណ៌ ។

★ ទឹកភ្នែកប្រជាពលរដ្ឋ គឺទឹកភ្នែកព្រះសង្ឃ ★

(ស្រង់ចេញពីសារពត៌មានប្រជាជាតិ)

កថាទីមួយ ជីវប្រវត្តិនៃលោកគ្រូព្រះបាទឡាន ហែម-ចៀវ

មុននឹងសិក្សាពីគោលគំនិតនៃវិវបុរសនីមួយៗ ជាបឋមយើងត្រូវសិក្សាអំពីជីវប្រវត្តិសង្ខេបរបស់ពាក្យសិទ ។ ក្នុងពេលនេះ យើងនាំគ្នាសិក្សាអំពីជីវប្រវត្តិលោកគ្រូអាចារ្យ ហែម-ចៀវ ដែលជាមហាថេរមួយអង្គក្រឡេកឃើញប្រជាពលរដ្ឋ ទទួលទុក្ខទោសតាមឋានៈខ្ពង់ខ្ពស់ក្នុងអាណានិគម ហើយក្នុងសម័យនោះ (ឆ្នាំ១៩-៣៣-១៩៤២) គេបានលើកលោកជាវិវបុរសមួយដ៏ឆ្លើមក្នុងផ្លូវនយោបាយ រហូតមកដល់សព្វថ្ងៃ ។ តើលោកបដិសន្ធិក្នុងត្រកូលបែបណា ? ក្នុងទីណា ?

លោកគ្រូអាចារ្យ ហែម-ចៀវ ប្រសូត្រថ្ងៃអង្គារ ឆ្នាំច ព.ស.២៤៤០ គ.ស.១៨-៩៨ នៅភូមិអូរកូនទេព្យ (កោណ្ណញ្ញ) សង្កាត់ដំបូកមានលក្សណ៍ ស្រុកឧដុង្គ ខេត្តកំពង់ស្ពឺ (នៅខាងជើងជិតស្ពានស្ថានិយរថភ្លើងបាត់ដំបង) ។

ខ្ញុំពុកលោកឈ្មោះ ហែម ធ្វើជាមេស្រុកដំបូកមានលក្សណ៍ ។ ម្តាយលោកឈ្មោះឧបាសិកា នីង ទំប្រឹងប្រែងធ្វើស្រែចម្ការដោយឥតខ្ចាចហត់ឆ្អើយ ។ គ្រួសារនេះមានបងប្អូន៥នាក់គឺ ហែម-លី, ហែម-ចៀវ, ហែម-ហួត, នាងហែម-សុថ, ហែម-សាយ ។ បងប្រុសលោកឈ្មោះ ហែម-លី ធ្វើជាស្មាត្តិ (មេធាវី) ក្រោយមកធ្វើជាមេស្រុកតពីខ្ញុំពុក ។

កាលនៅពីកុមារ លោកបានស្គាល់នូវសេចក្តីលំបាកគ្រប់បែបយ៉ាង ដូចជាកូនកសិករក្រីក្រទូទៅដែរ គឺលោកបានឃ្វាលគោ រកអុស ដេញចាប តាមឋានៈនៃកូនកសិករជាមួយខ្ញុំពុកម្តាយព្រឹកល្ងាចរហូតដល់រាហ័យ១២ឆ្នាំ ទើបមេស្រុក ហែម ជាខ្ញុំពុកនាំយកទៅប្រគេនព្រះសង្ឃសត្វា ជួន-ណាត វត្តឧណ្ណាលោមក្រុងភ្នំពេញ ដោយហេតុមេស្រុក ហែម និងព្រះគ្រូសង្ឃសត្វាជាមិត្តភក្តិដឹងគ្នាយ៉ាងជិតស្និទ្ធ ។

កុមារ ហែម-ចៀវ ជាក្មេងមានសីលធម៌ល្អប្លែកជាងក្មេងដទៃទៀតៗ មានមាត់ពាក្យរហ័សច្បាស់លាស់ មានសណ្តាប់ធ្នាប់សមរម្យគួរឲ្យអ្នកផងពេញចិត្ត ។ កុមារនេះមានព្យាយាមខ្ជាប់ខ្ជួនល្អណាស់ បានរៀនអក្សរសាស្ត្រក្នុងសំណាក់ព្រះគ្រូសង្ឃសត្វាតាំងអំពីដំបូង រហូតទាល់តែមើលបាន សរសេរអក្សរកើតដោយបរិបូណ៌ ។

កុមារ ហែម-ចៀវ បាននៅសិក្សាអប់រំក្នុងសំណាក់ព្រះគ្រូសង្ឃសត្វា ជួន-ណាត អស់យូរឆ្នាំដោយបានដើរស្តាយយាមព្រះគ្រូសង្ឃសត្វា ដែលត្រូវនិមន្តទៅទេសនាក្នុងស្រុកខេត្តដទៃទៀតៗជាញឹកញយ ។ កុមារ ហែម-ចៀវ បានស្តាប់ធម៌ទេ

សនារបស់ព្រះគ្រូសង្ឃសត្តាអស់ច្រើនឆ្នាំ ទើបជាហេតុនាំឲ្យកុមារ ចៀវ មានសេចក្តីឆ្លៀវឆ្លាស យល់ហេតុផលក្នុងផ្លូវលោកផ្លូវធម៌ជាច្រើនយ៉ាងណាស់ ជាកុមារមានសំដីវោហារព្រោកព្រាជូញកែជាងកុមារឯទៀតៗទាំងអស់ ។ កុដិដែលកុមារស្នាក់សិក្សា ស្ថិតនៅខាងក្រោយមហាកុដិសព្វថ្ងៃនេះ ។

កុមារ ហែម-ចៀវ ព្យាយាមរៀនសូត្រឥតធ្វេសប្រហែសប្រមូលច្រអូសទេ ។ កុមារខំរៀនមិនថាយប់មិនថាថ្ងៃ ព្រោះលោកចាំបណ្តាំបិតាក្នុងកាលដែលខំពុកដាំយកទៅទុកក្នុងសំណាក់នៃព្រះគ្រូសង្ឃសត្តាថា ៖

- ចៀវ កូនប្រុសសំឡាញ់ខ្ញុំពុក ៗគ្នាឆ្លើយចែកឲ្យកូនទេ គឺមានតែវិជ្ជានេះហើយដែលឯងអាចយឺតយោងគ្រួសារយើងឲ្យខ្ពង់ខ្ពស់បាន ។ មនុស្សល្ងង់គេមើលងាយណាស់កូន ! បើកូនចេះខំពុកក៏ចេះដែរ ! កូននៅភ្នំពេញខំរៀនឡើង ! កុំឈ្មោះប្រកែកគ្នាណា ! ខុសត្រូវម្តេចម្តាយត្រូវចេះអត់ផ្គត់ទើបប្រសើរ ព្រោះយើងជាកូនកំសត់ដើរស្វែងរកវិជ្ជាដ៏ថ្លៃថ្លា ។ ដូច្នេះត្រូវចេះស្រឡាញ់គ្នា ទើបអ្នកផងសរសើរ ចូរកូនចាំសុភាសិតបុរាណមួយយូរថា «ដៅផ្ទះម្តាយទីទៃ ទៅព្រៃម្តាយជាមួយ» ។ លោកគ្រូព្រះសង្ឃសត្តាអង្គនេះ ជាអ្នកប្រាជ្ញជ្រៅជ្រះ បានជាអញនាំកូនឯងមកឲ្យនៅនឹងលោក ត្រូវកូនឯងខំរៀនសូត្រយកចិត្តទុកដាក់ឲ្យមែនទែន ។

- បាទលោកខំពុក កូននឹងគោរពតាមសំដីពុកលុះថ្ងៃស្អែក ! សូមពុកកុំព្រួយបារម្ភឲ្យសោះ !

- ល្អហើយកូនប្រុសខំពុក ! ឯងជាតំណាងមររបស់អញហើយ... អញសង្ឃឹមលើឯងគ្រប់ដប់ !

- ពាក្យនេះធ្វើឲ្យកុមារ ចៀវ ចងចាំទុកក្នុងបេះដូងឥតមានថ្លៃភ្លេច ។ កុមារស្រឡាញ់គោរពតាមឱវាទមាតាបិតាណាស់ មិនដែលធ្វើឲ្យអ្នកមានគុណព្រួយចិត្តម្តងណាឡើយ ។

កថាទីពីរ សាខដួស

វ័យ១៦ឆ្នាំក៏ចូលមកដល់ លោកមេស្រុកហែមនិងភរិយាបានជំនុំគ្នា អំពីការបំបួសកូនជាសាមណេរ ហើយមូលមតិថាត្រូវបំបួសនៅវត្តឧណ្ណាលោម ហើយឲ្យកងសំណាក់សិក្សាបរិបត្តិធម៌នៅវត្តឧណ្ណាលោមដដែល ។ លុះបួសរួចហើយ សាមណេរចៀវទន្ទេញមេសូត្រ (មូលវេយ្យាករណ៍បាលី) ចាំយ៉ាងស្អាតជំនាញ ។

ថ្ងៃខែចេះតែកន្លងជាលំដាប់...

សាមណេរ ហែម-ចៀវ អាចុបបាន២០ឆ្នាំ ក៏បំពេញឧបសម្បទា ជាភិក្ខុភាវៈក្នុងពុទ្ធសីមាដៅវត្តលង្កា ដែលមានព្រះមហាវិមលធម្ម ថោង (ចាងហ្វាងសាលាបាលីជាដំនួសមុនដំបូង) ជាឧបជ្ឈាយ មានព្រះគ្រូបវវិជ្ជា ល្វី-ឯម និងព្រះគ្រូសង្ឃសត្តាជួន-ណាត ជាគ្រូសូត្រ ។ នៅពេលបំពេញភិក្ខុហើយ លោកក៏បានប្រឡងចូលរៀនសាលាបាលីជាដំនួសជាប់ដូចចិត្តប្រាថ្នា ។ ការសិក្សាចំនួន៧ឆ្នាំនៅសាលាបាលីជាដំនួស ធ្វើឲ្យលោកចេះដឹងផ្លូវលោក ផ្លូវធម៌ ល្មមប្រើការបានដោយពេញបរិបូណ៌ក្នុងផ្លូវព្រះពុទ្ធសាសនា ។ លោកជាសិស្សសំណប់មួយរូប នៃព្រះគ្រូសង្ឃសត្តាជួន-ណាត ដែលលោកស្រឡាញ់ជាងគេ ដោយភិក្ខុហែម-ចៀវជាបព្វជិត ឈ្មោះវៃរហ័សរហូន ចេះគួរសមទៅតាមឋានៈជាមនុស្សដូចគ្នា ។ លុះគំរប់ឆ្នាំទី៧ លោកបានប្រឡងយកសញ្ញាបត្រឌីប្លូមសាលាបាលីជាដំនួសជាប់លេខ៦ ខាងភាសាបាលីដែលសម័យនោះ ខ្មែរយើងកំពុងរាប់អានណាស់ ។

នៅពេលប្រឡងចេញពីសាលាបាលីហើយ ក្នុងឆ្នាំ១៩២៧ កាលណោះលោកវ័ស្សម ជាតិបារាំង ធ្វើជាវេស៊ីដឹងខេត្តកំពត បានពឹងលើលោកមេគណវត្តអង្គសុវត្ថិហោកន្តោ ស្រុកកំពង់ត្រាច ឲ្យជួយរកលោកសង្ឃមួយអង្គ ដែលមានសញ្ញាបត្រសាលាបាលីជាដំនួស ក្នុងកាលនោះលោកគ្រូមេគណវត្តកន្តោនិមន្តមកឯវត្តឧណ្ណាលោមក្រុងភ្នំពេញ មកពឹងព្រះគ្រូសង្ឃសត្តា ជួន-ណាត សូមនិមន្តលោកមួយអង្គដែលមានសញ្ញាបត្រឌីប្លូមសាលាបាលីជាដំនួស ទៅបង្រៀនអក្សរសាស្ត្រខ្មែរនៅខេត្តកំពត ដោយហេតុលោកវេស៊ីដឹង វ័ស្សម ខេត្តកំពតបង្កើតអង្គការសិក្សាអក្សរសាស្ត្រខ្មែរឲ្យមានរបៀបត្រឹមត្រូវឡើង ។

កាលនោះព្រះគ្រូសង្ឃសត្តា បានចាត់លោកអាចារ្យ ហែម-ចៀវ ឲ្យទៅបង្រៀនអក្សរសាស្ត្រជាតិដំខេត្តកំពត យកវត្តក្រាំងដូងស្រុកបន្ទាយមាស និងវត្តកន្តោស្រុកកំពង់ត្រាចជាមជ្ឈមណ្ឌល ។ គ្រូអាចារ្យ ហែម-ចៀវ បានទៅនៅបង្រៀនអក្សរសា

ស្រ្តជាតិក្នុងខេត្តកំពតអស់៦ឆ្នាំ គឺតាំងពីឆ្នាំ១៩២៧ដល់១៩៣២ ទើបត្រឡប់មកនៅភ្នំពេញវិញ រួចបានប្រឡងជាប់ជាសាស្រ្តាចារ្យនៅសាលាបាលីជាធំខ្ពស់ក្នុងឆ្នាំនោះឯង ។

ក្រៅពីម៉ោងបង្រៀនសិស្ស លោកអាចារ្យតែងនិមន្តទៅទេសនាជាញឹកញយ ។ ទេសន៍កន្លែងណាក៏ដូចកន្លែងណាដែរ លោកច្រើនតែយកពុទ្ធភាសិតថា **វិរិយេន ទុក្ខរម្មេតិ** ហើយនិង **អត្តា ហិ អត្តនោ នាថោ** មកអធិប្បាយពន្យល់លើកឧទាហរណ៍ដើម្បីឲ្យពុទ្ធបរិស័ទងាយស្តាប់បាន ។

-
-
-

លក្ខណៈខ្លះដែលគួរដឹង

លោកគ្រូអាចារ្យ ហែម-ចៀវ មានសម្លេងធំក្រអួត មានទឹកដមគួរឲ្យចង់ស្តាប់ ហើយស្តាប់ទៀត, មានវោហាក្លោះក្លាយរអិលទៅមុខជាដរាប ពុំមានខ្លួនពាក្យដដែលៗ សូម្បីតែមួយម៉ាត់ក៏គ្មានដែរ ។ ប៉ុន្តែលោកពុំសូវពូកែខាងសរសេរសៀវភៅទេ ព្រោះសម្បូរណ៍ពាក្យពេចន៍និងរវល់បង្រៀនទេសនាពេក ។

ចំណែកដំណើរទេសនាចេញបែបដូចគ្រូរបស់លោកបេះចិត គឺសម្តេចព្រះសង្ឃរាជ ជួន-ណាត (តាមប្រសាសន៍របស់លោក ឈឹម-ស៊ុម) ។ ត្រង់នេះបានសេចក្តីថា លោកគ្រូព្រះបាទ្យាត់យោសនាគាត ហែម-ចៀវ មានលក្ខណៈមិនខុសពីសម្តេចព្រះសង្ឃរាជប៉ុន្មានទេ ។

ចំពោះភ្ញៀវពន្លឺលោកទទួលដោយរាក់ទាក់ ឥតរើសមុខថាអ្នកមានអ្នកក្រអឺទេ ។ ជនណាដែលបានប្រាស្រ័យជាមួយលោកម្តងហើយ ជននោះរនែងចង់ប្រាស្រ័យម្តងទៀត ដើម្បីស្តាប់លោកអធិប្បាយព្រែកដែក អំពីទ្រឹស្តីព្រះពុទ្ធដែលដឹកនាំសត្វលោកឲ្យដល់ត្រើយនៃសុភមង្គល ។

វិធានការបង្រៀនសិស្សវិញ ពូកែពន្យល់ខាងចេះធ្វើឲ្យសិស្សចូលចិត្តរៀនណាស់ សូម្បីតែសាស្ត្រាចារ្យនៅសាលាបាលីជាធំខ្ពស់ ក៏មិនអាចអត់ទ្រាំសរសើរលោកបានដែរ ។

សិស្សរបស់លោកស្រឡាញ់លោកគ្រប់ៗគ្នា ព្រោះជាសាស្ត្រាចារ្យមិនប្រកាន់ធម៌អតតិ ។ បើឃើញសិស្សណាខ្ជិលរៀនសូត្រ លោកតែងពោលចំពោះសិស្សនោះដោយសម្លេងថ្លមៗ ៖

- ចូរលោកខំរៀនទ្រើង ! កុំបណ្តែតបណ្តើយព្រោះយើងជាភេទដែលអ្នកផងគេគោរពរាប់អាន គេធ្វើទាន... ម៉ែងយើងនៅក្រោមការត្រួតត្រារបស់បរទេស ព្រះពុទ្ធសាសនាត្រូវចុះអង់ថយជាលំដាប់ អក្សរសាស្ត្រយើងស្ទើរសាបសូន្យទៅហើយ គួរយើងប្រឹងប្រែងកុំខ្ចាចឆ្លើយហាត់ ដើម្បីស្រោចស្រង់មាត់ភូមិឲ្យរួចពីខ្ញុំកញ្ជះបារាំង កុំភ្លេចខ្លួនឲ្យសោះថា យើងជាអ្នកបួសរស់ដោយសារប្រជាជនចិញ្ចឹម ត្រូវតែមានចំណេះវិជ្ជាជ្រៅជ្រះ ទើបធ្វើឲ្យអ្នកចិញ្ចឹមយើងមានសុខាជ្រះថ្លា ។ ចុះបើយើងឈ្នងខ្លៅ តើដឹកនាំគេម្តេចកើត ? តើនរណាគេគោរពរាប់អានយើង ? បញ្ហានេះសូមលោកគិតពិចារណាមើលឲ្យមែនទែន បំណាច់យើងពោលស្រុកពោលស្រែចម្ការ ម៉ែងបងប្អូនមករៀននៅទីនេះ។ តើយើងមកដើម្បីអ្វី ? យើងសុទ្ធតែកូនអ្នកក្រដូចគ្នាត្រូវ

ជួយគ្នាឡើង កុំធ្វេសប្រហែសឲ្យសោះ ប្រយ័ត្នគេមើលងាយណា ខ្ញុំគ្មានអ្វីជួយលោកទេ មានតែចំណេះវិជ្ជាជ័ស្តចស្តើងប៉ុណ្ណោះ ។ លោក ! ការដែលខ្ញុំនិយាយនេះមិនមែនជាការប្រៀនប្រដៅទេ គឺជាការរំលឹកគ្នាទៅវិញទៅមក ក្នុងថាគ្មានជាតិកូនអ្នកស្រែ និងអ្នកបួសដូចគ្នា យើងត្រូវតែណែនាំគ្នាដើម្បីស្វែងរកសុភមង្គលឲ្យប្រទេសយើងដែលបានបាត់បង់ច្រើនឆ្នាំមកហើយ...។

ពាក្យដាស់តឿនរបស់លោកគ្រូបាទ្យាត់យោសនាគ ហែម-ចៀវ ធ្វើឲ្យសិស្សសាលាបាលីជាធំខ្ពស់ស្រឡាញ់គ្រូ ហើយខិតខំរៀនសូត្រឥតហ៊ានធ្វេសប្រហែសសោះឡើយ ។ មិនត្រឹមតែស្រឡាញ់ ខំរៀនប៉ុណ្ណោះទេ ថែមទាំងមានការឈឺចាប់នឹងពួកអាណានិគមបារាំងខ្លាំងឡើងៗជាលំដាប់ ធ្វើឲ្យមជ្ឈដ្ឋានអ្នកស្នេហាជាតិកោតសរសើរសិស្សសាលាបាលីជាធំខ្ពស់គ្រប់ៗគ្នា ។

ក្នុងពេលនោះហើយ ដែលធ្វើឲ្យកិត្តិមាមរបស់លោកគ្រូព្រះបាទ្យាត់ហែម-ចៀវ ក្រអូបគ្រប់ទិសទី ។ ស្រុកណាក្នុងមិណាខេត្តណា ក៏ចង់និមន្តលោកទៅសំដែងធម៌ទេសនាដែរ ម៉្លោះហើយលោកមានពេលសំរាកតិចណាស់ ។

កថាទីបី

សកម្មភាពដើម្បីជាតិសាសនា

លុះចប់កិច្ចសិក្សាហើយ លោកបានទៅធ្វើជាក្រុមបង្រៀនអក្សរសាស្ត្រជាតិនៅ វត្តក្រាំងដូង បង្រៀនព្រះសង្ឃសំរាប់ធ្វើគ្រូ តទៅ ប្រកបទៅដោយជោគជ័យជាទីចំ- ផុត ។

ក្រៅពីពេលបង្រៀន លោកភ្លៀតសិក្សាខ្លួនឯងទៀត ដើម្បីឈោងចាប់យក សេចក្តីពិតមកទូន្មានខ្លួននិងសិស្សានុសិស្ស ព្រមជាមួយអន្លើដោយឧបាសក ឧបា សិកាដែលត្រូវការចង់ចេះចង់ដឹង ។

នៅពេលលោកទេសនាមាត់ទទេលើកដំបូង មិនសូវមានអ្នកស្តាប់ច្រើនប៉ុន្មាន ទេ ព្រោះខ្មែរជាដំដើមទម្លាប់តែទេសន៍តាមសាស្ត្រាស្លឹករឹត ។ ម៉្លោះហើយចាស់ៗខ្លះ ប្រកាដាថា «ធម៌សម័យថ្មីគេមិនចេះស្តាប់ទេ» ។ ហេតុការណ៍ទាំងនេះពុំបានធ្វើឲ្យ លោកគ្រូអាចារ្យ ហែម-ចៀវ ព្រួយបារម្ភលំបាកចិត្តអ្វីទេ ដោយលោកឈ្លាសវៃក្នុង ការពន្យល់មុនដំបូងវាតែងមានប្រតិកម្មដូច្នោះហើយ បើយើងមិនតស៊ូទេ មុខជាមិន បានសំរេចចំណងឡើយ ។ ចាប់តាំងពីពេលនោះមក ព្រះអាចារ្យតែងធ្វើសេចក្តីស្និ ទ្ធស្នាលចំពោះចាស់ៗណាដែលមិនសូវចូលចិត្តស្តាប់លោកសម្តែងធម៌មាត់ទទេ ជា ងអ្នកផងទាំងពួង ។ មិនយូរប៉ុន្មានអ្នកទាំងនោះក៏ស្តាប់បាន ងាយយល់ ថែមទាំង សម្លេងពិរោះផង ហើយស្រឡាញ់លោកហ្មសនិយាយ ចង់ឲ្យតែលោកអាចារ្យសំ- ដែងធម៌ទេសនាពេលថ្ងៃសីលនិងបុណ្យទាន ។ នៅឆ្នាំនោះហើយដែលព្រះសង្ឃ ខ្មែរយើង ចាប់ប្រែសូត្រមន្តពិភាសាបាលីមកជាភាសាខ្មែរ ។ ការប្រែមកឲ្យស្តាប់បាន នេះ ធ្វើឲ្យអ្នកគិតមិនដល់ជេរគ្នាគិះដៀលដល់ព្រះសង្ឃដែលខិតខំប្រែយ៉ាងសំបើម រហូតដល់មានប្តឹងផ្តល់ទៅចូលតុលាការថែមទៀត ។

ប៉ុន្តែសេចក្តីតស៊ូប្រឹងប្រែងធ្វើការ ដើម្បីឲ្យសាសនាបានរុងរឿងមានប្រយោជ ដ៍ដល់មហាជន ដោយមិនតបតទៅតាមអំពើពាលល្ងង់ខ្លៅ កិច្ចការនោះក៏បានសំរេច ជោគជ័យជាស្ថាពរ រហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ ។

មកដល់ភ្នំពេញ លោកអាចារ្យ ហែម-ចៀវ បានទទួលថ្កាដាអាចារ្យសាលា បាលីជាធំខ្ពស់ (សាស្ត្រាចារ្យ) មាតកំរែប្រចាំខែ៥០រៀល ល្មមនឹងទ្រទ្រង់ជីវភាពឲ្យ សំរេចទៅកើត ។

លោកគ្រូអាចារ្យ ហែម-ចៀវ មានសាមណសក្តិជាព្រះបាទ្យាត់យោសនាគររប សំសម្តេចព្រះសង្ឃរាជ ជួន-ណាត កាលលោកនៅជាព្រះពុទ្ធឃោសាចារ្យ មុខងារ

ថ្មីនេះពុំអាចទាញកម្លាំងចិត្តស្នេហាជាតិរបស់លោកឲ្យភ្លេចបានឡើយ ។ លោករឹងរិតតែខំរៀន ខំអាងសៀវភៅខ្មែរបរទេសដែលសំខាន់ៗស្តីអំពីរឿងសាសនា ធម្មយោបាយ សេដ្ឋកិច្ច អក្សរសាស្ត្រ ទស្សនវិជ្ជាគ្រប់ទិវាព្រឹត្តិ ឥតបីបណ្តាយឲ្យពេលវេលាកន្លងផុតដោយពិបាកធ្វើអ្វីជាប្រយោជន៍ទេ ។ ក្រៅពីការសិក្សាបង្រៀនសិស្សទេសនា ពន្យល់ខ្មែរល្អិតល្អន់ ព្រះបាទ្យាត់យោសនាគ ហែម-ចៀវ ឆ្លៀតពេលទៅប្រាស្រ័យទាក់ទងនឹងវេជ្ជសាស្ត្រដែលស្នេហាមាតុភូមិជាច្រើនទៀត ដូចជាលោកប៉ាថ រឿន, សឹង-ដុំកថាញ់, ជុំ-មួង, ឆ្មុន-ដួង និងស៊ឹម-វ៉ា ។ល។ ដើម្បីរិះរកមធ្យោបាយរំដោះជាតិឲ្យរួចពីខ្ញុំបារាំង ។

វេលាថ្ងៃមួយ លោកសឹង-ដុំកថាញ់ បានទៅជួបព្រះបាទ្យាត់ ហែម-ចៀវ ហើយប្រគេនដំណឹង ៖

- លោកគ្រូព្រះបាទ្យាត់បំណងយើងជិតបានសំរេចហើយ !
- ពរ ! ជិតបានសំរេចអីលោក ?

ព្រះបាទ្យាត់ ហែម-ចៀវ ចោទសំណួរដោយងឿងឆ្ងល់ ។
លោកសឹង-ដុំកថាញ់ញញឹមបន្តិចរួចបន្តិកថា ៖

- ករុណាម្ចាស់ សព្វថ្ងៃនេះ ដូចជាលោកគ្រូអាចារ្យដឹងស្រាប់ហើយ ទាហានជើងក្រហមនិងជើងខ្មៅមិនត្រូវគ្នាទេ ដោយសារបារាំងចេះតែចាក់រុករុកឲ្យបែកសាមគ្គី ។ ឥឡូវនេះបារាំងបានចាត់ឲ្យខ្ញុំករុណា និមន្តព្រះសង្ឃទេសនាពន្យល់ពួកទាហានទាំងនោះ, ដើម្បីកុំឲ្យទាស់គ្នាទៀត ។ ក្នុងពេលនេះ ខ្ញុំករុណាសូមនិមន្តលោកអាចារ្យហើយ ។

- យី ! ម៉េចក៏លោកមិននិមន្តលោកអាចារ្យ ប៉ាំង-ខាត, ស្នូ-ហាយ ផង ?
- ករុណា ខ្ញុំនិមន្តតែទាំងអស់អង្គហ្នឹង មិនឲ្យសល់ទេ តែធ្វើយ៉ាងណាកុំឲ្យពួកវាដឹងឬសង្ស័យ ក្រែងទៅទេសនាប្តពន្យល់ទៀត ។

- ពរ ការនេះមិនថ្លៃទេចំពោះរូបអាត្មាភាព តែអាត្មាព្រួយក្រែងខ្មែរយើងខ្លះចង់បានបុណ្យសក្តិពីបារាំង ហើយយកការណ៍ទៅឲ្យបារាំងវិញ !

- ករុណាវាពិតហើយ តែយើងមិនត្រូវខ្លាចទេ ។ យើងត្រូវខំពុះពារគ្រប់ឧបសគ្គ ទើបបំណងរបស់យើងបានសំរេច ។

- ពរត្រូវហើយលោក ! អាត្មាមិនដែលនឹកខ្លាចដល់គ្រោះថ្នាក់អ្វីផ្ទាល់ខ្លួនទេ គឺខ្លាចបែកការសម្ងាត់របស់ក្រុមបដិវត្តន៍យើង ! អាត្មាមិនមែនជាអ្នកធម្មយោបាយដូចលោកទេ គឺជាអ្នកបួស គ្រាន់តែទេសនាពន្យល់ពន្យល់វិស័យទូទៅស្តាប់ ឲ្យដឹង ឲ្យយល់ ឲ្យអនុវត្តតាមព្រះសម្តីទូទៅ ! បើស្តាប់ដើម្បីជាតិ សាសនា អាត្មាក៏មិនតូចចិត្តដែរ ធ្វើម៉េចវាសនាមនុស្សវាត្រូវទទួលដូច្នោះ !

- ត្រូវហើយលោកគ្រូម្ចាស់ ការពិតដែលយើងត្រូវនិយាយនោះ យើងត្រូវតែនិយាយឲ្យប្រជារាស្ត្រដឹង ។ លេងធម៌និយមនៃបរម មុខជាវាស្រ្តលិចលង់ដដែល ។ ខ្ញុំកុំណាសុខចិត្តបូជាវិវិតជួនជាតិ សាសនា អស់ហើយ ពុំមានខ្លាចស្លាប់ទេ ! ព្រោះយើងកើតមកនៃមង្គលស្លាប់ទៅវិញជាធម្មតា ។ ខ្ញុំកុំណាគិតសុំថ្វាយបង្គំលាសិនហើយ !

- កុំប្រញាប់អញ្ជើញពេកលោក !

- ខ្ញុំកុំណាមានការច្រើនទៀតដែលត្រូវធ្វើ ! ចាំថ្ងៃក្រោយ ចាំជ័រជកឲ្យយូរបន្តិច ។

- ពរអញ្ជើញចុះលោក សូមឲ្យបានសុខ !

លោកសឹង-ង៉ុកថាញ៉ក់ក្រាបបង្គំលាព្រះអាចារ្យ វិលទៅលំនៅវិញប្រកបដោយទឹកចិត្តរីករាយជាអនេក ។

ក្រុមខ្មែរអ្នកភ្នាក់វលីក ចេះតែដើរយោសនាបញ្ចុះបញ្ចូលរាស្ត្រ ព្រះសង្ឃ គ្រប់និគមជនបទឲ្យមានការឈឺចាប់ឡើង ។ លោកប៉ាច-ឈឺន មានជាមិត្តខ្លះដោយធ្វើជាចាងហ្វាងសារពត៌មាន «នគរវត្ត» មានអ្នកអាណសុខជាអ្នកស្រឡាញ់ជាតិពិតប្រាកដ ។ ប្រជារាស្ត្រនិងព្រះសង្ឃ បានគាំទ្រសារពត៌មាននេះយ៉ាងពេញទំហឹង ។

ចំណែកខាងព្រះសង្ឃ ដែលខំតស៊ូយ៉ាងស្វិតស្វាញមិនខ្លាចស្លាប់ដើម្បីមាតុភូមិរស់នោះគឺ លោកអាចារ្យប៉ាង-ខាត់ សាស្ត្រាចារ្យភាសាសំស្ក្រឹត, លោកគ្រូអាចារ្យសូរ-ហាយ ក្រុមជំនុំព្រះត្រៃបិដក, លោកគ្រូអាចារ្យ ខៀវ-ជុំ គង់នៅវត្តលង្កា, ព្រះងាចារ្យ ហែម-ចៀវ សាស្ត្រាចារ្យភាសាបាលី និងសាមណសិស្សនៅសាលាបាលីជាន់ខ្ពស់ជាច្រើនអង្គទៀតជួយផង ។ ព្រះសង្ឃទាំងអង្គអស់នេះហើយ ដែលធ្វើឲ្យទាហានខ្មែរភ្នាក់វលីក លែងឈ្លោះទាស់ទែងគ្នាដោយខុសបទ ។ ក្រុមទាហានបារាំងកាចសាហាវណាស់ មិនស្គាល់ច្បាប់ទម្លាប់អ្វីសោះ ។ បងប្អូនខ្មែរយើងស្អប់ខ្ពើមមិនឲ្យកូនទេ ។ ដូច្នេះហើយ បានជាអ្នកស្រុកស្រែចម្ការហាមមិនឲ្យកូនធ្វើទាហានព្រោះខ្លាចគេស្អប់ រហូតដល់សព្វថ្ងៃ ។ ក្រុមទាហានទាំងនោះ ចូលទៅដល់ភូមិណាភូមិនោះមុខជាហិនហោចទ្រព្យសម្បត្តិមិនខាន ។ នេះជានយោបាយបំបែកបំបាក់ដើម្បីត្រួតត្រារបស់ចោរព្រៃបារាំង ។

គ.ស.១៩៨០ ។

កងទ័ពជប៉ុនក៏ចូលមកដល់ (សូមមើលគុកនយោបាយរបស់លោក ប៊ុណ្ណចន្ទ-ម៉ុល បើចង់ជ្រាបច្បាស់) ដើម្បីវាយកំបាត់សត្រូវរបស់ខ្លួនគឺបារាំង អាមេរិកាំង អង់គ្លេស នៅក្នុងតំណាងមិនទាំងមូល ។ ពេលនោះកងទ័ពបារាំង មានកម្លាំងខ្សោយណាស់ទៅហើយ ។ ខ្មែរយើងឃើញដូច្នេះ ក៏ចូលទៅទាក់ទងនឹងជប៉ុន ដើម្បីឲ្យគេជួយ

ពួកជប៉ុនក៏យល់ព្រមតាមសេចក្តីស្នើរបស់លោកសឹង-ង៉ុកថាញ ដែលជាអ្នកតំណាងក្រុមបដិវត្តន៍ ។

នៅពេលទេសនាម្តងៗ ព្រះអាចារ្យ ហែម-ចៀវ បានលើកយកពុទ្ធភាសិតខំខាងៗ ដែលទាក់ទងនឹងជីវភាពប្រជាពលរដ្ឋ ដើម្បីឲ្យប្រាបច្បាស់ បានដឹងច្បាស់នូវគោលបំណងនៃព្រះបរមគ្រូរបស់យើង ។ ពុទ្ធភាសិតទាំងនោះគឺ ៖

- ★ កុំធ្វើមនុស្សឲ្យចង្អៀតលោក ។
- ★ ត្រូវគិតបច្ចុប្បន្នឲ្យបានសុខជាមុន ព្រោះថាបើបានសុខក្នុងបច្ចុប្បន្នហើយ អនាគតមុខជាបានសុខទៀត ។
- ★ ត្រូវខំធ្វើការ កុំដេកផ្សងសំណាង ។
- ★ កន្លងសេចក្តីទុក្ខបាន ព្រោះព្យាយាមខ្ជាប់ខ្ជួន ។
- ★ មានតែខ្មួនយើងទេ ដែលជាទីពឹងបាន ។
- ★ បុគ្គលមិនគប្បីសេពគប់នូវមិត្តដ៏លាមកទាំងឡាយឡើយ មិនគប្បីសេពគប់នូវបុរសដ៏ទាបថោកទាំងឡាយឡើយ គប្បីសេពគប់តែនឹងកល្យាណមិត្តទាំងឡាយ គប្បីសេពគប់នូវបុរសដ៏ឧត្តមទាំងឡាយ (១០០គាថា) ។
- ★ មនុស្សភ័ក្ត្រប្រាជ្ញា រមែងរំណែកនូវចំណែកដែលមិនគួររំណែក រមែងដឹកនាំឲ្យប្រកបក្នុងចំណែកដែលមិនជាផ្ទុះ ជាមនុស្សគឺគេរំណែក ឬប្រដៅឲ្យបានល្អដោយលំបាក កាលបើគេនិយាយល្អៗ ក៏ស្រាប់តែច្រឡោតខឹង, មនុស្សនោះមិនចេះដឹងវិន័យច្បាប់អ្វីឡើយ, ក៏វិន័យមិនជួបប្រទះ ឬមិនឃើញនូវមនុស្សដូចនោះ ជាការល្អ (១០០គាថា) ។
- ★ បុគ្គល មិនគួរអាស្រ័យអ្នកដទៃចិញ្ចឹមជីវិតឡើយ ។

ពុទ្ធភាសិតទាំងអស់នេះ លោកចង់ឲ្យប្រជាពលរដ្ឋមានសេរីភាព ដោយពឹងផ្អែកលើខ្លួនឯងជាមូលដ្ឋាន, កុំធ្វើវាសនាទៅលើស្តេច ដែលជាមនុស្សហោរយោសប្បាយភ្លេចជាតិ នោះមិនល្អទេ ។ ក្រៅពីលើកពុទ្ធភាសិត លោកអាចារ្យបានទាញទាហរណ៍ល្អៗពីប្រទេសនានា ដែលគេចេះកសាងជាតិឲ្យបានរុងរឿងគ្រប់វិស័យ ។ មិនត្រឹមតែបណ្តុះស្មារតីឲ្យខ្មែរក្រោកឈរប្រយុទ្ធយកឯករាជ្យពីបារាំងនោះទេ លោកបានបណ្តុះស្មារតីក្នុងខ្មែរឲ្យស្រឡាញ់ការសិក្សា ឲ្យយល់តម្លៃនៃវិជ្ជាថែមទៀតផង ។ មហាវិស្សមកាលក៏ចូលមកដល់...

ព្រះអាចារ្យ ហែម-ចៀវ បាននិមន្តទៅវត្តកំណើត ដើម្បីសួរសុខទុកញោមញាតិ និងភិក្ខុសាមណេររងទៀតដែលរាប់អានគ្នា ។ នៅពេលយប់ឡើង មានចាស់ៗស្រីប្រុស និងភិក្ខុសាមណេរបានមកចោមរោម ដើម្បីឲ្យលោកអធិប្បាយធម៌ឬរឿងរ៉ាវផ្សេងៗឲ្យស្តាប់ ។ មុនដំបូង លោកលើករឿងអ្វីផ្សេងៗដែលមានប្រយោជន៍ ទើប

លោកមានថេរដីកាមួយៗ ៖

- ប្រទេសយើងមិនដឹងពេលណា រួចពីខ្ញុំបារាំងទេ ។ បារាំងមកត្រួតត្រាស្រុកយើង ហិនហោចទ្រព្យសម្បត្តិអស់ គ្មានអ្វីចំរើនរុងរឿងសោះ, ដូចយើងរាល់គ្នាឃើញស្រាប់ហើយ អាត្មាធ្វើបុណ្យរាល់ថ្ងៃ បួងសួងសុំឲ្យខ្មែរបានឯករាជ្យមកវិញ ដើម្បីកុំឲ្យបរទេសជិះជាន់យើងតទៅទៀត ។

ខណៈនោះលោកតាម្នាក់ពោលឡើង ៖

- ករុណាម្ចាស់ក៏គិតដូចលោកគ្រូអាចារ្យដែរ តែមិនដឹងធ្វើម៉េចបានឈ្នះពួកបារាំងទេ ។

ចំណុចនេះបានធ្វើឲ្យទឹកព្រះទ័យព្រះអាចារ្យរីករាយពេកក្រៃ ។ លោកក៏តបដោយសម្លេងក្រអួតព្រមទាំងញញឹមផង ៖

- ពរជ័យការងារទេ លោករាបើយើងចង់បានឯករាជ្យ ព្រោះព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់បង្ហាញផ្លូវឲ្យយើងដើរ ហើយថា «សេចក្តីសាមគ្គី គាំមកនូវសេចក្តីសុខគ្រប់យ៉ាង» ។

តែកាលណាយើងស្រុះស្រួលគ្នា យើងនឹងអាចធ្វើអ្វីកើតមិនខាន ។ អាត្មាសង្ឃឹមថា បើប្រជារាស្ត្រយើងស្រុះស្រួលគ្នា មុខជាឈ្នះបារាំងពេលឆាប់ៗនេះមិនខាន ។ តែបើខ្មែរយើងមិនស្របគ្នាទេ យើងពុំអាចដណ្តើមយកសេរីភាពនោះមកវិញបានឡើយ ។ អាត្មាមិនពេញចិត្តនឹងអ្នកខ្លះ ដែលគេយកព្រះពុទ្ធសាសនា ដើម្បីបំភិន្តមតិប្រជារាស្ត្រ ហើយបោកប្រជារាស្ត្រជាដាច់ខាត ។ លោកតា ! លោកទាំងអស់ឃើញស្រាប់ហើយ ប្រទេសយើងមានអ្នកបន្លំខ្លួន កេងយកកំរៃពីសាសនាសម្បើមណាស់ ។

- ករុណាម្ចាស់ ពិតហើយការនេះ !

ការសន្មតាអំពីរឿងសាសនានយោបាយ និងអំពីការណែនាំឲ្យប្រជាជនចេះប្រកបការងារចិញ្ចឹមជីវិត ស្របតាមគន្លងព្រះសម្ពុទ្ធ បានប្រព្រឹត្តទៅរហូតពាក់កណ្តាលអាប្រាត្រទើបឈប់ ។

ពេលនិមន្តទៅស្រុកម្តងៗ ព្រះអាចារ្យតែងនិមន្តគ្រប់ផ្ទះបងប្អូនណាដែលក្រីក្រជាងគេ ។ លោកពេញចិត្តប្រាស្រ័យជាមួយជនជំពូកនោះ ក៏ដូចជាលោកពេញចិត្តនឹងភូមិកំណើតបុព្វបុរសម្តងដែរ ។

កថាទីបួន

ព្រះបាទរាជ្យាត ហែម-ចៀវ
ត្រូវបារាំងចាប់ផ្តើម

ព្រះអាទិត្យជិតអស្ចង្កតរលត់រស្មីទៅហើយ...

សម្លេងរែយក្រលួច ពីលើចុងគគីរមកប៉ះត្រចៀកបុរីជន ឲ្យស្រងេះស្រងោចខ្លោចផ្សា ស្ទើរទប់ជលនេត្រពុំបាន ។

ឆ្នាំ១៩៤២ ជាឆ្នាំដែលប្រទេសយើងត្រូវបាត់បង់អ្នកស្នេហាជាតិមាតុភូមិអស់ជាច្រើន ។

ព្រឹត្តិការណ៍សកលលោក បានតឹងតែងជាលំដាប់ ។

សង្គ្រាមលោកលើកទី២ក៏ផ្ទុះឡើង ។

ស្ថានភាពណ៍ក្នុងប្រទេសខ្មែរ មានសភាពតឹងតែងស្ទើរកែលែងរួច ព្រោះប្រជាជនខ្មែរយើងហាក់ដូចជាលង់លក់ ដោយមិនដឹងថា ប្រទេសអញនៅក្រោមអំណាចរបស់បារាំងទេ ។ តែបើដឹងវិញ ក៏គ្រាន់តែត្រឹមដឹងស្ទើរ មិនហ៊ានធ្វើសកម្មភាពអ្វីឡើយ ។ តើដោយសារអ្វី ? **ជនជាតិខ្មែរដែលបារាំងចាប់ខ្លួន គ្មានវេជ្ជប្រយោជន៍ទៅសុំតវ៉ាឲ្យរួចខ្លួនមកវិញទេ ។ គេបែរជាជំរុញឲ្យបរទេសសម្លាប់ចោលទៅវិញ ។ ម៉្លោះហើយ, អ្នកមានចំណេះតិចរមែងខ្លាចស្លាប់ជាធម្មតា ការភ័យខ្លាចក៏កើតមានឡើង ។**

តែខ្មែរឈាមអង្គរវត្ត ធ្លាប់ធ្វើជាមហាអំណាចមួយដឹងគេដែរ ក៏ក្រោកឈរទាញដៃបងប្អូនឈាមខ្លួនឲ្យតស៊ូប្រយុទ្ធឡើង ។

ក្រុមបដិវត្តន៍បានតស៊ូធ្វើសកម្មភាពរបស់ខ្លួនយ៉ាងមមាញឹក ដើម្បីឲ្យទាន់ស្ថានភាពសកលលោកដែលកំពុងច្បាំងគ្នា ។ ពេលនោះព្រះងាចាវ្យ ហែម-ចៀវ តែងនិមន្តទៅអប់រំខ្មែរស្រុកស្រែចំការជាញឹកញយ ដើម្បីសុំការឧបត្ថម្ភពីប្រជារាស្ត្រ គ្រប់មធ្យោបាយនិងគ្រប់សម្ភារៈ ។

ចំណែកប្រជារាស្ត្រនិងព្រះសង្ឃ បានគាំទ្រក្រុមបដិវត្តន៍ តាំងផ្លូវចិត្តផ្លូវកាយ ឥតសង្ស័យឡើយ ។

ផែនការសម្លាប់របស់ខ្មែរបដិវត្តន៍ បានដឹងដល់ក្រសួងស៊ើបអង្កេតនៃពួកបរទេស ។ ការនេះដឹងដោយសារទាហានខ្មែរយើងដែលនៅស្រឡាញ់បារាំង ហើយយក

ការណ៍ទៅឲ្យបារាំងដើម្បីខ្លួនបានបុណ្យសក្តិ (១) ។

តាមសៀវភៅគុកនយោបាយរបស់លោកប៊ុណ្ណ-ចន្ទមុល ដែលជាសមាជិកម្នាក់ដែលខាន់នៃក្រុមបដិវត្តន៍ បានសរសេរយ៉ាងច្បាស់លាស់ថា ដោយពួកទាហានខ្មែរដែលបានមកទាក់ទងជាមួយលោកគ្រូអាចារ្យ ហែម-ចៀវ និងលោក គុន-ខ្នងនោះ, មានទាហានខ្លះដែលស្រឡាញ់បារាំងដុះស្នែកខ្លះដុះមិនជ្រះនោះ, វាគាំភ្លើងសម្លាប់នេះទៅប្រាប់បារាំង ថាលោកអាចារ្យ ហែម-ចៀវ និងលោក គុន-ខ្នង ជាមេដឹកនាំពួកទាហានខ្មែរឲ្យបះបោរប្រឆាំងនឹងបារាំង ។ ទាហានខ្មែរចម្បងៗនោះ ត្រូវចាប់ស្លាប់ដើម្បីកុំឲ្យបែកការណ៍ ។

នៅថ្ងៃ១៧ កក្កដា ១៩៤២ ស្រាប់តែឃើញចាងហ្វូងគិញបារាំងម្នាក់ និងលេខាធិការខ្មែរពីរនាក់ទៀត មានកាន់សំណុំលិខិតមួយដុំផង, បានទៅជួបលោក **អ៊ុង-អ៊ី** ឆាយករដ្ឋមន្ត្រី ព្រមទាំងលោក **ទា-សាណ** រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងមហាផ្ទៃនិងធម្មការ និងមន្ត្រីទៀត ។ គ្រានោះ លោក ទា-សាណ បានបញ្ជាលោក ជុំ-មួង (កាលណោះធ្វើជាលេខាធិការក្រោមបង្គាប់លោក) ឲ្យទៅនិមន្តលោកគ្រូអាចារ្យ ហែម-ចៀវ មក ។ លោក ជុំ-មួង ដឹកប្រហែលជាមានការធំហើយ ក្នុងរឿងសម្ងាត់ជាមួយគ្នា តែចាប់លោកគ្រូអាចារ្យ ហែម-ចៀវ ទៅនឹងរាលដាលដល់អាត្មាអញមិនខាន, ប៉ុន្តែពុំខានដឹងច្បាស់ជារឿងអ្វីដែរ ? ដោយពុំហ៊ានសួរគេ ។

លោក ជុំ-មួង ក៏ទៅវត្តឧណ្ណាលោម និមន្តលោកគ្រូ ហែម-ចៀវ លោកក៏បាននិមន្តជាមួយគ្នាជាបន្ទាន់ ។ តាមផ្លូវ, លោកក៏បានសួរលោក ជុំ-មួង ពីដំណើរដែលលោករដ្ឋមន្ត្រីឲ្យមកនិមន្តនេះ ។ លោក ជុំ-មួង ក៏ទូលលោកតាមដំណើរដែលបានឃើញ តែពុំដឹងជារឿងអ្វី ។ លោកមានថេរដឹកថា ៖ បើវាសួរពីរឿងយើង យើងឆ្លើយប្រកែកថា តែពុំបានដឹងទៅ ! រួចលោកមានថេរដឹកថាមកទៀតថា លោកសឹង-ង៉ុកថាញ់បានផ្តាំថា បើបារាំងវាដឹងរឿង ត្រូវឲ្យប្រញាប់រត់ចូលទៅឯមន្ទីរកងអាវុធហត្ថជប៉ុនជាប្រញាប់ ទើបរួចខ្លួន ! យោបល់ទាំងពីរនាក់យល់ថា ច្បាស់ជាបារាំងវាដឹងរឿងសម្ងាត់ហើយ, ប៉ុន្តែពុំបានគិតដល់រឿងអ្វីទេ ដឹកថាប្រហែលជាវាគ្រាន់តែហៅសួរសិនតែប៉ុណ្ណោះទេយ៉ាងមើល ?

លុះលោកគ្រូអាចារ្យ ហែម-ចៀវ ទៅដល់ ស្រាប់តែលោក **ទា-សាណ** ប្រើឲ្យបំរើទៅទិញខាង អាវុធមកហើយ បង្ខំលោកគ្រូអាចារ្យ ហែម-ចៀវ ឲ្យផ្លាស់ស្បង់ចី-ពរពីខ្លួន ហើយស្លៀកពាក់ខោអាវភ្លាមរួចបារាំងវាដាំទៅតាមរថយន្តវាបាត់ទៅតែម្តង

(១) មានច្បាប់ខ្លះបាននិយាយថា អាចារ្យ ហែម-ចៀវ ដែលត្រូវបារាំងចាប់នេះ មកពីស្តេចសីហនុឡើងឲ្យបារាំងចាប់ ទើបបានជាពួកវាដឹង ។ ស្តេចសីហនុ ខ្លាចក្រុមបដិវត្តន៍វិលយករាជបល្ល័ង្កតោល ទើបធ្វើដូច្នោះ ។

រកតែរត់ទៅប្រាប់អ្នកណាក៏មិនទាន់ ។ គិតទៅពួកគេចាប់លោកឃ្លីកទាំងឥតជំនុំសោះ ។

លោក ជុំ-មួង កាន់តែភ័យខ្លាំងថា អញច្បាស់ជាបារាំងវាចាប់ខ្លួនទៅតាមពុំខាន ។ លុះដល់ពេលចេញពីធ្វើការ ក៏ទៅជំរាបលោក សឹង-ង៉ុកថាញាតិ តាមដំណើរ ។ លោកក៏ប្រាប់ថា ឲ្យប្រយ័ត្នខ្លួនឲ្យមែនទែន បារាំងប្រាកដជាចាប់យើងហើយ ។

រឿងចាប់លោកគ្រួសារ ហែម-ចៀវ ក៏ផ្តើររត់ខ្សោយទើង ក្នុងបណ្តាពួកលោកសង្ឃជាតិសិទ្ធិនៃសាលាបាលីជាធំខ្ពស់ និងវត្តនានាក្នុងក្រុងភ្នំពេញ ដែលច្រើនតែជាមិត្តភក្តិជាសិស្សរបស់លោក ។

ក្នុងពេលជាមួយគ្នានោះ លោក ឆ្មុន-ឌួង ក៏ត្រូវគិញបារាំងទៅចាប់ឯផ្ទះដែរ ។

នៅពេលដែលបារាំងចាប់ឃ្លីក លោកគ្រួសារ ហែម-ចៀវ មានការឈឺចាប់ឥតឧបមា ធ្វើឲ្យទឹកនេត្រាលោកហូរដោយមិនដឹងខ្លួន ។ លោកនឹកក្នុងចិត្តនឹងខ្មែរគ្នាឯង ដែលធ្វើដំហើយមិនជួយឈឺឆ្កាលការពារកិត្តិយសព្រះសង្ឃ, បែរជាបណ្តោយឲ្យជនបរទេស ញាញឹតាមអំពើចិត្តរបស់គេ ។ លោកគ្មាននឹកខ្លាចថា បារាំងធ្វើទារុណកម្មអ្វីទេ តែលោកនឹកស្តាយគំរោងការណ៍ ដែលនឹងជិតបានសំរេចផលផ្តល់ទៅឲ្យប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ **ដែលរស់ក្នុងអន្លង់ទុក្ខក្រោមក្រញាំបិសាចបារាំង និងស្តេចយង់យួងជាច្រើនឆ្នាំមកហើយ ។**

នៅក្នុងទីយុវយាង លោកគ្រួសារ ហែម-ចៀវ អង្គុយសម្លឹងតាមនគរក្នុងមួយ មើលទៅមេឃដែលមានដុំពពករសាត់គ្រឿងៗ ច្រៀបដូចជាជំនុំផ្តុំសចេញពីក្រអៅបេះដូងនៃប្រជាជនរួមជាតិ ។ ព្រះអាចារ្យពោលតែម្នាក់ឯង ទាំងទឹកភ្នែកសស្រាក់ ៖

- ឱ ! ប្រទេសអញអើយ ! តើកាលណាទៅនឹងបានឯករាជ្យ សម្បូរសប្បាយដូចសម័យមហានគរវិញ ! បើមន្ត្រីជំរុំសុទ្ធសឹងលក់ក្បាលយ៉ាងដាច់ថ្លៃ ឲ្យបារាំងទៅហើយ...។

- តើថ្ងៃណា ទើបខ្មែរយើងក្រោកពីជើក ? ទើបខ្មែរស្គាល់ខ្លួនឯងជាមនុស្សដូចសាសន៍ដទៃ !

- ឱ ! ប្រិយមិត្ត ! ដែលរួមថ្លើម ស្និប្បូរជីវិតឥតស្តាយស្រណោះ ដើម្បីស្ម័គ្រលាស់ខ្លួន ឲ្យរួចពីនិមរណភាពនៃបារាំងសែស ! មិត្តមិនដឹងជាព្រួយយ៉ាងណាទេ ! ព្រោះខ្លាចបែកការណ៍ (ផែនការសម្ងាត់) របស់យើង ! មិត្តអើយ ទោះបីអាក្រក់អបលក្សណ៍ទាំងនោះ យកអារុំធម៌ពុទ្ធិសាសនាមកថ្លើមខ្ញុំក៏ដោយ ខ្ញុំមិនឆ្លើយប្រាប់នូវការណ៍ពិតទាំងនោះឡើយ ! ខ្ញុំមិនសុខចិត្តឲ្យប្រទេសខ្ញុំស្លាប់ជាដាច់ខាត ហើយខ្ញុំមិនសុខចិត្តរស់ដោយឃើញប្រទេសខ្ញុំកញ្ជះគេដែរ ។

ឱមិត្តរួមសាសនា ! ខ្ញុំសូមប្តឹងស្តេចដល់គុណបុណ្យព្រះរតនត្រ័យ និងវិញ្ញាណ

ក្នុងនៃវីរបុរសខ្មែរ ដែលមានលោកក្រឡាហោមគង់ជាដើម ជួយគាំពារឲ្យការតស៊ូរបស់យើងបានសម្រេចជោគជ័យកុំបីខាន ដើម្បីឲ្យកូនចៅរបស់យើង ស្គាល់នូវសិទ្ធិ សេរីភាព យុត្តិធម៌ សុភមង្គល ដូចអារ្យប្រទេសឆាន...។

ទំនួញដ៏សោកសៅនេះ បានហើរចូលទៅក្នុងបេះដូងខ្មែរអ្នកស្នេហាជាតិ ឲ្យរឹងរិតតែក្លាហានឡើងជាទ្វេភាគ ។ សេចក្តីទុក្ខលំបាករបស់លោក ដែលបារាំងបានធ្វើទារុណកម្មយ៉ាងព្រៃផ្សៃ ដើម្បីស្តារចម្លើយនោះ មានវិសាលភាពមិនអាចពណ៌នាបានឡើយ ។

រីឯលោក នួន-ខ្នង ធ្វើការនៅក្រុមជំនុំប្រព្រះត្រៃបិដក ក៏ត្រូវទទួលរំពើយង់ឃ្នង ដូចព្រះអាចារ្យ ហែម-ចៀវ ដែរ តែវីរបុរសទាំងពីររូបនេះ បានរក្សាទុកកិត្តិយសខ្មែរយើងរហូតមកដល់សព្វថ្ងៃ ។

កថាទីប្រាំ

មហាបាតុកម្មថ្ងៃ២០ កក្កដា ១៩៤២

ដំណឹងបារាំងចាប់ផ្តើមលោកត្រូវអាចារ្យ ហែម-ថៀវ បានធ្វើឲ្យសាមណាសិស្ស នៅសាលាបាលីជាធំខ្ពស់ រំជើបរំជួលយ៉ាងខ្លាំង ហើយផ្សាយទៅគ្រប់វត្តភាមនិង ខេត្តក្រៅដើម្បីរួមប្រជុំគ្នា ធ្វើបាតុកម្មតវ៉ាឲ្យបារាំងដោះលែងលោកត្រូវអាចារ្យ ហែម ថៀវ និងលោក ឆន-ឌួង ពីទីឃុំឃាំងមកវិញ ។

មហាបាតុកម្មនេះ បំរុងធ្វើនៅថ្ងៃទី១៨ កក្កដា តែត្រូវអាក់ខានទៅវិញ ដោយនៅ វត្តលង្កាជាប់រវល់ធ្វើបុណ្យចំរើនព្រះជន្មវស្សាព្រះធម្មលិខិត ល្វី-ឯម ជាចាងហ្វាង សាលាបាលីជាធំខ្ពស់ ក្នុងឱកាសដែលលោកឡើងសមណាសិក្ខិជាព្រះធម្មលិខិត ។ ពិធីបុណ្យនេះបានបង្ហើយនៅថ្ងៃទី១៩ កក្កដា ។

ពេលនោះ លោក សឹង-ង៉ុកថាញ់ បានភៀសខ្លួនទៅពួនឯការិយាល័យកងអា វុធហត្ថជប៉ុន ដើម្បីគេចខ្លួនឲ្យផុតពីកណ្តាប់ដៃបារាំងសែស ក្នុងគោលបំណងដឹក ដាំក្រុមបដិវត្តន៍ក្នុងការរំដោះជាតិឲ្យបានសម្រេច ។

ការទាក់ទងរវាងលោក សឹង-ង៉ុកថាញ់ និងមេដឹកនាំខាងបាតុកម្ម បានប្រព្រឹត្ត ទៅយ៉ាងសកម្ម ដោយមានលោក ប៊ុណ្ណ-ចន្ទមុល ជាអ្នកនាំពាក្យ ទៅជម្រាបលោក ប៉ាច-ឈឺន ដែលជាបុរសម្នាក់មានចិត្តរឹងដូចថ្ម ។

រាត្រីថ្ងៃទី១៩កក្កដា មេដឹកនាំពួកបាតុករបានរៀបចំក្បួនដោយក្រុមៗ តាមកម្ម វិធីរបស់ខ្លួនជាស្រេច ។

ថ្ងៃទី២០ កក្កដា ក៏ចូលមកដល់...

ប្រជាពលរដ្ឋនិងព្រះសង្ឃខ្មែរ នៅទីក្រុងភ្នំពេញ ដៃកាន់ដងបដា ដើរសំដៅទៅ វិមានទេសាភិបាលបារាំង នៅខាងលិចវត្តភ្នំ (ទីស្តីការរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងផែនការសព្វ ថ្ងៃ) ប្រកបដោយទឹកមុខអង់អាចក្លាហាននិងខឹងផង ។ នៅខាងលើផ្លូវដងដោះ នោះ មានចរិកពាក្យស្លោកថា «យើងខ្ញុំសូមឲ្យដោះលែងលោកត្រូវអាចារ្យ ហែម-ថៀវ និង លោក ឆន-ឌួង មកវិញ» ។

ពួកបាតុករ បានទៅដល់ការិយាល័យទេសាភិបាលបារាំងយ៉ាងកុះករ ដោយចំ រុះដោយពណ៌លឿងផង ធ្វើឲ្យទិដ្ឋភាពនេះគួរគយគន់ឥតគណនា ។

នៅមុខពួកបាតុកររាប់ម៉ឺននាក់ គេក្រឡេកឃើញលោក ប៉ាច-ឈឺន ឈរយ៉ាង សង្ហា គ្មានព្រិពោមខ្លាចពួកបារាំងយង់យួងធ្វើបាបអ្វីឡើយ ។ មុនដំបូងលោកប៉ាច-

ឈឺនបានរាយរាប់ប្រាប់បារាំងពីហេតុការណ៍ផ្សេងៗ និងសុំជួបទេសាភិបាលបារាំង តែបារាំងឲ្យចូលពីរបីនាក់ប៉ុណ្ណោះ ។ ក្រុមបាតុករមិនព្រមព្រោះខ្លាចពួកវាចាប់ទៀត ។ ពេលនោះដោយមនុស្សប្រាសចុះប្រាសឡើង ធ្វើឲ្យលោកប៉ាច-ឈឺនជ្រុលខ្លួនចូលក្នុងរបងការិយាល័យរបស់បរទេស ហើយបារាំងក៏បិទទ្វារ រួចវាដាំមេបាតុករតាមផ្លូវក្រោយបាត់ទៅ ។

ឃើញបារាំងចាប់លោកប៉ាច-ឈឺនដូច្នោះ ក្រុមបាតុករទ្រាំមិនបាន ក៏បះគិលវាយគិញបារាំង យួនបែកក្បាលហូរឈាមឡើង ។ ព្រះសង្ឃដេញចាប់បារាំងនិងដឹងឆ័ត្រ ព្រោះតែខឹងគេធ្វើបាបសាស្ត្រាចារ្យរបស់ខ្លួន ។ ចំណែកគ្រហស្ថប្រើជុំថ្ម ដំបងនិងកូនតឹងជាអាវុធដែរ ។

ការបះបោរវាយដូច្នោះ ធ្វើឲ្យខូចគំរោងការអស់រលីង ដែលលោកសឹង-ង៉ុកថា ព្យាបាទទាក់ទងឲ្យដំបូងជួយធ្វើអន្តរាគមន៍ បើប្រសិនណាទេសាភិបាលបារាំងមិនដោះលែងវិវជនទាំងពីរទេ (សូមអានគុកនយោបាយរបស់លោក ប៉ុណ្ណ-ចន្ទម៉ុល)

ពេលកំពុងវាយប្រឡូកគ្នានោះ ពួកបារាំងបានថតរូបបាតុករ ដើម្បីស្រួលដើរចាប់ ។ ព្រះភិក្ខុ ប៉ាំង-ខាត់ និងព្រះអាចារ្យ អ៊ុក-ជា, លោកប៉ុណ្ណ-ចន្ទម៉ុល, លោកជុំ-មួង, ភិក្ខុធម្មបាល ខៀវ-ជុំ ។ល។ បានរត់គេចខ្លួនយ៉ាងរហ័ស ។ ជនណាមើតដំណើរក៏ត្រូវពួកបារាំងចាប់ដាក់គុកអស់ ។

ព្រះតេជព្រះគុណ ប៉ាំង-ខាត់ គេចខ្លួនរួច ហើយបែរជាមិនទៅឲ្យបារាំងចាប់ដោយចិត្តក្លាហានជាទីបំផុត ។ លោកប៉ុណ្ណ-ចន្ទម៉ុលក៏ត្រូវបារាំងចាប់ដែរ ។

រីឯព្រះអាចារ្យ អ៊ុក-ជា និងភិក្ខុធម្មបាល ខៀវ-ជុំ បាននិមន្តរៀសខ្លួនទៅកាន់ប្រទេសសៀមទាំងទឹកភ្នែក ។ (ព្រះអាចារ្យ អ៊ុក-ជា គង់នៅស្រុកសៀមរហូតមកដល់សព្វថ្ងៃ) ។

ចំណែកលោក ជុំ-មួង ក៏បានគេចខ្លួនទៅបាត់ដំបងដែរ ។

ខ្មែរអ្នកស្នេហាជាតិ ទាំងព្រះសង្ឃ ទាំងគ្រហស្ថ ដែលចាប់បាន គេដាក់ក្នុងទីឃុំឃាំង រួចបញ្ជូនទៅគុកធំភ្នំពេញទុកកាត់ទោស ។

ចំណែកស្តេចសីហនុ គ្មានគិតបញ្ជាប្រទេសជាតិទេ គឺគិតតែសប្បាយនិងស្រីញី រ៉ាំរ៉ៃក ពេញចន្ទនាមា ពុំជួយឈឺឆ្កាលពួកបាតុករសោះ ដែលជាចូលដៃនឹងបារាំងដែរព្រះសង្ឃថា **«អាត្រដោលបួសប៉ុណ្ណាបាយ»** ទៅវិញ ហើយថែមទាំងហាមមិនឲ្យសិស្សសាលាបាលីជាធំខ្ពស់ប្រើឆ្រែជងដែកទៀតផង ។ (លោកតាម្នាក់មានប្រសាសន៍ថា ស្តេចសុរាម្រិតបានដឹកប្រាក់សុទ្ធនិងមាសទៅស្នាក់បារាំងច្រើនណាស់ ដើម្បីឲ្យកូនខ្លួនបានសោយរាជ្យ ។ បារាំងក៏យល់ព្រមហើយដាក់ទសន្យាកុំឲ្យសីហនុភ្លេចបារាំង ។ ដូច្នោះហើយបានជាស្តេចសីហនុដឹកគុណបារាំងមិនភ្លេច ។

បាតុកម្មនេះពុំបានសំរេចដូចគោលបំណងទេ គឺហាក់ដូចជាគ្រាន់តែធ្វើឲ្យជា
ការសាកល្បង ឲ្យខ្មែរទូទៅដឹងខ្លួនប៉ុណ្ណោះ ។

ក្រោយមកអ្នកទោសនយោបាយ ក៏ត្រូវបារាំងបញ្ជូនទៅព្រៃឆករតាមកប៉ាល់
ដើម្បីកាត់ទោស ។

□

□

□

កថាទីប្រាំមួយ ការកាត់ទោសប្រហារជីវិត

នាវាស្រែកលាក់ពងផៃភ្នំពេញបីរូម ក៏ទម្លាក់កន្ទុយហើយធ្វើដំណើរត្រឡប់ទៅ ។

នៅលើនាវា លោកក្រុងអាចារ្យ ហែម-ចៀវ, លោកប៉ាច-ឈឺន, លោក ឆុន-ឌុន និងអ្នកទោសឯទៀតជើងជាប់ច្រវាក់ សម្លឹងមើលកំពូលវត្តឧណ្ណាលោម សម្តែងនូវសេចក្តីអាណោះអាស័យមាតុភូមិ មិនចង់ឃ្លាតឆ្ងាយទេ លោកស្តាយខាងបានរស់នៅជាមួយជនរួមឈាមជាទីស្នេហា ! ស្តាយខាងឃើញមុខឧបាសកឧបាសិកា ដែលតែងពិគ្រោះគ្នាអំពីបញ្ហាជាតិ-សាសនា ។ លោកអាចារ្យកំសត់លើកដៃទាំងពីរ ប្រណមហើយពោលខ្លីប្ប ៖

- ខ្ញុំម្ចាស់សូមថ្វាយព្រះបង្គំលាហើយ មិនដឹងថ្ងៃណាបានជួបវិញទេ ! សូមព្រះបារមីជួយថែរក្សាទូលព្រះបង្គំផង ទូលបង្គំចង់រស់តទៅទៀតដើម្បីស្រោចស្រង់ប្រទេស ដែលលិចលង់ច្រើនឆ្នាំមកហើយណាស់...។

ឱកន្តែងដ៏មនោរម្យ ! ដែលធ្លាប់ផ្តល់នូវវិជ្ជា និងសេចក្តីសុខគ្រប់បែបយ៉ាង ! ខ្ញុំមិនភ្លេចអ្នកទេ ! ទោះបីអាចោរព្រៃសម្លាប់ខ្ញុំ ក៏វិញ្ញាណក្ខន្ធខ្ញុំហើរមកនៅទីនេះវិញដែរ ។ សូមអ្នកអភ័យទោសដល់ខ្ញុំ ដែលមិនបានចូលលាដល់កន្តែង ព្រោះខ្ញុំជាមនុស្សមានទោស មិនអាចមានសេរីភាពធ្វើឲ្យកើតតាមចិត្តចង់ ! តែខ្ញុំមិនតូចចិត្តឡើយ នូវទោសកំហុសដែលបារាំងវាចោទ ដោយសារខ្ញុំស្រឡាញ់ជាតិ-សាសនា ខ្ញុំស្លាប់ក៏ស្លាប់ចុះឲ្យតែជាតិ ! សាសនារស់...។

កប៉ាល់បើកមកដល់មុខវាំង ញ៉ាំងចិត្តលោកក្រុងអាចារ្យ ហែម-ចៀវ និងមិត្តភក្តិឯទៀតឲ្យក្តៅនេះឆ្ងល់ហួសប្រមាណ, លោកស្តាប់ខ្លឹមពួកស្តេចដែលកាចយោរយៅ សម្លាប់មនុស្សគ្មានពិចារណា រកយុត្តិធម៌ គ្មានគិតប្រជាពលរដ្ឋក្រីក្រ ល្មើមល្មោម ដែលពួកបរទេសសង្កត់សង្កិន មានចិន យួន បារាំងជាដើម ។ មើលចុះវាំងប្រាសាទរបស់គេមានស្មិក្រិរគ្នាល អស់លុយជាតិរាប់រយលាន ! ចំណែកលំនៅប្រជាពលរដ្ឋ រកតែស្លឹកបាំងមិនជិតទឹកភ្លៀងនិងកំដៅផង ! គេទុកខ្លួនគេជាអ្នកគ្រប់គ្រងប្រជាពលរដ្ឋ ។ តែតាមពិតពួកគេជាបក្សនៃប្រជាពលរដ្ឋទើបត្រឹមត្រូវ ទើបសមនឹងសកម្មភាពដែលគេបានប្រព្រឹត្ត ។ ការឈឺចិត្ត ការភ្ញាក់រលឹករបស់លោកអាចារ្យ ហែម-ចៀវ មានតាំងពីលោកនៅជាសិស្សសាលាបាលីជាងខ្ពស់ម៉្លោះ ។ លោកជាមេបដិវត្ត

ដំណើរការម្នាក់ដែលយើងកម្រនឹងបានជួប ។

បន្តិចក្រោយមក គាត់ចាំបំផុតដឹកអ្នកទោសនេះ ក៏មកដល់មុខសាលាបាលីជាង ខ្ពស់ ដែលជាទីបណ្តុះវិជ្ជារបស់លោក ។ លោកសម្លឹងកំពូលសាលាដោយចុកណែន ឆន្ទ ហើយបង្កើតសម្លេងតាមខ្យល់ទៅសិស្សកំសត់ ៖

- ឱសិស្សជាទីស្នេហាអើយ ! តើអ្នកបានគ្រូណាបង្រៀនអ្នកទៀត ! បើខ្ញុំត្រូវ បរទេសគេដឹកទៅប្រហារជីវិតដូច្នេះ ! ខ្ញុំមិនចង់ឃ្លាតអ្នកទេ ! អ្នកជាសិស្សប្រកប ដោយធម៌ ចេះស្រឡាញ់វិជ្ជាដូចចិត្តគ្រូបងប្រាថ្នា ! ថ្ងៃនេះខ្ញុំឃ្លាតពីអ្នកហើយ ! ចូរ អ្នកខំសិក្សាជាមួយគ្រូថ្មីឲ្យមែនទែន បើអ្នកពិតជាស្រឡាញ់ខ្មែរមែន ! ចូរអ្នកខំរក្សា កិត្តិយស សាសនា យើងកុំឲ្យសាបសូន្យណា ! ខ្ញុំគ្មានអ្វីផ្ញើមកអ្នកក្រៅពីបណ្តាំម្ភ- យម៉ាត់នេះទេ គឺបើអ្នកស្រឡាញ់ខ្ញុំ ទុកខ្ញុំជាគ្រូត្រូវខំរៀន ហើយរំដោះប្រទេសឲ្យ បានឯករាជ្យឡើង ។

ជម្រោសាលាបាលី ! ខ្ញុំលាហើយ លាទាំងមិនបានឃើញមុខអ្នករាល់គ្នា លា ហើយកន្លែងធ្លាប់រៀន ធ្លាប់ជំនុំគ្នា ! លាហើយមាតុភូមិជាទីស្នេហាស្នើដោយជីវិត ! លាហើយញោចញាតិ ដែលធ្លាប់ស្រឡាញ់រាប់អានគ្នាតតមាឃហ្នង... លាហើយទី ក្រុងកំសត់ដែលត្រូវគេសង្កត់សង្កិន ! លាហើយប្រិយមិត្តដែលគិតប្រយោជន៍ ជាតិ ! ខ្ញុំលាទាំងអាល័យនិងឈឺចិត្តជាទីបំផុត !

ថ្ងៃណែកលោក ឆន្ទ-ខ្ពង និងលោក ប៉ាច-ឈឺន ក៏មានជុំទុក្ខដូចជាលោកគ្រូ ហែម-ថៀវ ដែរ ។ លោកប៉ាច-ឈឺនក្តី លោក ឆន្ទ-ខ្ពងក្តី លោកគ្រូអាចារ្យហែម ថៀវក្តី និងអ្នកដទៃទៀតក្តី គ្មានស្តាយស្រណោះជីវិតទេ តែសាកស្តាយខានបានបន្ត សកម្មភាព ដើម្បីរំដោះជាតិឲ្យរួចពីនិមន៍ដៃកណ្តាមនិយមបារាំងឲ្យរួចសិន ។ ការគិតវែងឆ្ងាយនូវបញ្ហាជាតិទាំងនេះហើយ ដែលធ្វើឲ្យជលនេត្រវិវបុរសខ្មែរយើង ហូរដោយមិនដឹងខ្លួន ។ លោកទាំងនេះពុំបានសន្តោសគ្នាទៅតាមសម្លេងទេ គឺគ្រា ដំតែសន្តោសតាមខ្សែភ្នែកប៉ុណ្ណោះ ។

ដំណើរការទៅមុខជាដាច់ខាត ឥតគិតដល់មនុស្សដែលមានទុក្ខទោសហួសព្រំដែន សោះឡើយ ។ ទេសភាពដឹងទន្តេពីភ្នំពេញទៅព្រៃឆករមានសភាពក្រៀមក្រសម្បូរ ស្បែកឈឺង ហាក់ដូចជាឈររក្សាទុកវិវបុរសដែលបារាំងដឹកទៅកាត់ទោសនាក្រុង ព្រៃឆករក្នុងពេលខាងមុខនេះ ។ សភាពស្ងប់ស្ងាត់នេះ រឹងរិតតែទាញព្រលឹងវិវជន យើងឲ្យរើបត់តឧបមា ។

នៅពេលដែលគាត់បើកហួសព្រំប្រទល់ដែនខ្មែរ លោកឆន្ទ-ឈ្នង បានបន្តិស ម្តេងទៅកាន់លោកអាចារ្យហែម-ថៀវដោយញ័រៗ ៖
- ព្រះពេជ្រព្រះគុណ យើងឃ្លាតពីមាតុភូមិយើងហើយ !

- អើលោក ! នេះជាការធម្មតារបស់យើងទេ... សូមកុំទោមនស្សអី !
- ពិតមែនហើយ ! តែព្រលឹងខ្ញុំវាមិនព្រមដាច់អាចារ្យយើងខ្មែរយើងសោះ !
- អើ ! ខ្លួនខ្ញុំក៏យ៉ាងនោះដែរ ! ខ្ញុំមិនអាចបំភ្លេចជាតិយើងបានទេ ទោះបីបារាំងសម្លាប់ចោលក៏ដោយ ខ្ញុំមិនគិតដែរ គឺខ្លាចតែប្រទេសយើងពុំបានសេរីភាពប៉ុណ្ណោះ ។

លោក ឆន-ឌួង ឆ្លើយ ៖

- មិនអីទេ ខ្មែរយើងភ្ញាក់រលឹកខ្លះហើយព្រះតេជព្រះគុណ !
- កំពុងសន្តដាត្តាជាប់មាត់ ស្រាប់តែសក្តិ២បារាំងដើរមកជិតហើយស្រែក ៖
- ឈប់ជជែកគ្នាទៅ ! រៀបចំខ្លួនឡើងដល់ផែនទ្រហើយ !

អ្នកទោសទាំងអស់ក៏ធ្វើតាមបារាំងនោះ ។

ដល់ព្រៃឆតរ រថយន្តទ្រុឌមួយបានមកដឹកអ្នកទោស យកទៅដាក់ក្នុងគុកធំ ។ អំពើយង់យូងនៅគុកព្រៃឆតរ ក៏ដូចជានៅគុកធំភ្នំពេញដែរ ។

ពួកអ្នកចូលថ្មី តែងទទួលថ្នាំខ្លាំងពីអ្នកទោសដៃឆើតស្ទើរគ្រប់គ្នា ។ អំពើប្រាសចាកមនុស្សធម៌នេះកើតដោយសារពួកបារាំងវាបង្កើតឡើង កុំឲ្យអ្នកទោសត្រូវនឹងអ្នកទោស គឺជាធម្មាបាយបំបែកបំបាក់ ដើម្បីស្រួលត្រួតត្រាទៅទៀត ។ ខ្មែរអ្នកទោសខ្លះដោយបារាំងកាន់ជើង ខ្លួនក៏ឡើងដៃ វាយធ្វើបាបជាតិឯងគ្មានគិតមុខគិតក្រោយអ្វីសោះ ។ ពេលចូលទៅដល់ លោក ឆន-ឌួង បានត្រូវមេតម្រួតគុកព្រៃឆតរវាយធាក់រហូតសន្លប់បាត់ស្មារតី លែងដឹងខ្លួននៅចំពោះអ្នកទោសជាច្រើនព្រោះតែលោកឆ្លើយថា «ក្បត់បារាំង» អំពើនេះធ្វើឲ្យកល្យាណមិត្តលោកអាណិតស្ទើរភ្លេចស្មារតី ។ អាចារ្យ ហែម-ចៀវ ឃើញមិត្តខ្លួនទទួលទណ្ឌកម្មដ៏សាហាវដូច្នោះ លោកបារម្ភក្នុងចិត្តខ្លះដែរ ដោយខ្លាចទទួលរង្វាន់អប្រិយពីជនទុរយស ដូចលោក ឆន-ឌួង ។ តែខណៈនោះលោកនឹកឃើញ «នេះជាការធម្មតារបស់អ្នកទោសទេ ! នេះហើយជាស្ថាននរកលោកិយ ! អញមិនត្រូវរំលោភឡើយ...» បន្ទាប់ពីពួកយួនវាធ្វើបាប លោកអាចារ្យ ឆន-ឌួង អស់ចិត្តហើយ ជនអប្រិយនោះក៏មកហៅអាចារ្យ ហែម-ចៀវ ទៅស្នូរម្តង ។ លោកអាចារ្យក៏ចូលទៅជិតតាមទម្លាប់គេនិយមអនុវត្តនោះ ដោយមិនហ៊ានលើបមើលមុខគេផង ។ មេត្រួតត្រាក៏បោះសំដីទាំងកំរោលទៅកាន់អាចារ្យហែម-ចៀវ ៖

- ចុះអាចារ្យនោះមានរឿងអីដែរ ?

លោកអាចារ្យក៏ឆ្លើយទៅវាវិញ ៖

- ប្របាទព្រះតេជព្រះគុណម្ចាស់ ! ខ្ញុំបាទត្រូវបារាំងចាប់ជាមួយគ្នា ដោយសងង្ស័យថាខ្ញុំក្បត់បារាំង, តែតាមពិតបារាំងគេនិមន្តខ្ញុំ ឲ្យដើរទេសនាពន្យល់អ្នកស្រុក

ទាហានកុំឲ្យទាស់គ្នា ។ លុះឃើញពួកទាំងនោះចូលចិត្តខ្ញុំបាទច្រើន បារាំងភ័យខ្លាច ខ្ញុំបំបះបំបោរ គេក៏ចាប់ខ្ញុំបាទមក !

- អើមិនអីទេអាងង្គុយខ្លួន ! ទៅកន្លែងវិញចុះ !

ចាប់តាំងពីចូលមកនៅក្នុងគុកព្រៃឆតរ លោកអាចារ្យ ហែម-ចៀវ មិនដែល ប្រើអាកាប្បកិរិយាប្រឡើងសេសទេ, លោកតែងនិយាយណែនាំអប់រំអ្នកទោសខ្មែរ ស្រឡាញ់អ្នកទោសខ្មែរ កុំឲ្យភ្លេចជាតិខ្លួន ។ មិនត្រឹមតែខ្មែរយើងទេដែលស្រឡា ញ់លោកអាចារ្យ សូម្បីតែពួកជាប់ពន្ធនាគារជាមួយក៏ស្រឡាញ់គោរពដល់លោក ជារឿយៗដែរ ។ កិរិយាសុភាពរាបសា សំដីពិរោះ ចិត្តល្អមិនចេះឈ្លានិះជនណាមួយ ដូចលោកអាចារ្យ ហែម-ចៀវ តែងបានទទួលនូវសេចក្តីអាណិតអាសូរពីអ្នកផង ជាតិច្នោះ ។ គេបានដាក់លោកទាំងពីរនៅលើអាគារជាធំទី៤ បន្ទប់លេខ៣ ។ គុកនៅ ព្រៃឆតរមានសភាពស្អាតស្អំធំទូលាយជាងគុកនៅភ្នំពេញច្រើន ហើយសំលៀកបំពាក់សោតក៏លើក្នុងពេញដែរ ។ តើបញ្ហានេះមកពីអ្វី បើយើងទាំងពីរកញ្ជះបារាំងដូច គ្នា ?

ការជំនុំអ្នកទោសខ្មែរយើងពីរបីដឹងទៅហើយ នៅតែមិនទាន់សំរេចថាឃាំង ណាសោះ ។ ឃើញតែព្រះអាចារ្យ ប៉ាំង-ខាត់ មួយត្រូវរួចរាល់មកភ្នំពេញវិញ ។

«ចំណែកអស់លោកឯទៀតកំពុងនិរ្ត្រាគងថ្កាស ជញ្ជឹងគិតថា តើវាសនាអញ នឹងធ្លាក់ដល់ណា ! តែស្តីក៏ស្តីទៅចុះ ព្រោះជីវិតអញៗបានបូជាជូនជាតិស្រេចទៅ ហើយ» ការប្តេជ្ញាចិត្តបែបនេះហើយ ដែលធ្វើឲ្យវិរបុរសទាំងនោះគ្មានគត់ស្តុតអ្វី សោះ ។ រហូតមកដល់មានអស់លោកខ្លះ ស្រែកជេរឲ្យសក្តិប្រាំបារាំងថា ៖

- «ពួកអាវ៉ែងចង់ធ្វើអីអញក៏ធ្វើទៅចុះ ! អាចោរលួចប្រទេសអញ ! អញខ្លើម រស់ ក្រោមការជិះជាធំរបស់អាងងណាសអាហាន្តបុរ ! អាភីសាក ! សម្លាប់អញទៅ» ថ្លែកាត់ទោសក៏មកដល់ !

ក្រោយពីជំនុំជម្រះសម្រេចសេចក្តីមក លោកសក្តិប្រាំបារាំងហ្នឹងតុលាការសឹកបា នកាន់សំណុំរឿង ចេញមកឈរនៅចំពោះមុខអ្នកទោសខ្មែរយ៉ាងក្លាហាន ដោយ មានខ្មែរយើងម្នាក់ជាអ្នកបកប្រែភាសាអមផង ។ ជាបឋមគេហៅឈ្មោះលោកប៉ាថ ឈឺន ។ លោកប៉ាថ-ឈឺន ក្រោកឈរយ៉ាងសង្ហារម្មចម្រើយ ៖

- បាទ !

- អ្នកឯងត្រូវមានទោសប្រហារជីវិតបង ! ឯលោកហែម-ចៀវ ក៏មានទោស ប្រហារជីវិតដែរ ! លោក ឌួន-ឌួន ក៏មានទោសប្រហារជីវិតដែរ ! ចំណែកលោក ប៉ុណ្ណ-ចន្ទមុល មានទោសគុក៥ឆ្នាំ និងនិរទេសមិនឲ្យចូលស្រុក១៥ឆ្នាំទៀត ។ល។ ក្នុងចំណោមអ្នកទោសទាំងនេះមានតែលោកប៉ុណ្ណ-ចន្ទមុលម្នាក់ទេដែលភ័យ

ខ្លះ ព្រោះលោកមានវ័យក្មេងជាងគេ ។ ចំណែកលោកប៉ាច-ឈឺន, អាចារ្យហែម-ចៀវ, អាចារ្យនួន-ខ្នង គេមានស្មារតីរឹងប៉ឹងដដែល ។ លោកទាំងបីប្រាណាញញឹម ដោយការឈឺចាប់ឥតឧបមា ចំពោះការកាត់ទោសដ៏លាមកនេះ ។ បន្ទាប់មកលោក ស័ក្តិប្រាំដោះ ក៏ពោលមកកាន់អ្នកទោសប្រហារជីវិតបង ៖

- យើងនឹងបញ្ជូនសំណុំរឿងអ្នកឯង ទៅសុំសំរាលទោសពីលោកឧត្តមសេនីយ ប៉េតាំង ប្រមុខរដ្ឋាភិបាលបារាំង ដើម្បីឲ្យលោកអនុគ្រោះទោសខ្លះដល់អ្នករាល់គ្នា ។

សម្លេងរបស់លោកស័ក្តិប្រាំចប់ដោយស្ងៀមស្ងាត់ គ្មានឮអ្នកទោសខ្មែរណាម្នាក់ ថ្លែងនូវអំណរគុណសោះឡើយ ។ លោកស័ក្តិប្រាំកំណាចនោះក៏បញ្ជាឲ្យភ្នាក់ងារគុក នាំអ្នកទោសវិលមកាន់ទីហុំយ៉ាង ។

រវាង២ខែក្រោយ លោកអាចារ្យហែម-ចៀវ មានចិត្តអាណិតអាសូរលោកប៉ុណ្ណ-ចន្ទម៉ូលនិងមិត្តឯទៀតណាស់ ដោយត្រូវគេបញ្ជូនទៅឲ្យនៅកុកដកោះត្រឡាច ។ ឯលោកទាំងបីមិនទាន់បញ្ជូនទៅភ្លាមៗទេ ព្រោះរង់ចាំសេចក្តីសម្រេចចិត្តពីឧត្តមសេនីយ ប៉េតាំង សិន ។

**ដរាបណាខ្មែរលែងមានគំនិតក្តីចខ្មែរ
ដរាបនោះជាតិយើងនឹងបានរុងរឿងមិនខាន ។**

កថាទីប្រាំពីរ ព្រះអាចារ្យហែម-ចៀវ មរណៈភ្នំគុកកោះត្រឡាច

ការរស់នៅក្នុងពន្ធនាគារមួយឆ្នាំ ប្រៀបដូចយើងរស់នៅខាងក្រៅមួយសតវត្សរ៍ ។ លោកអាចារ្យហែម-ចៀវ ចាប់តាំងពីបារាំងផ្សំកម្ពុជា លោកមិនដែលទទួលបានអាហារល្អាចទេ ។ វិរបុរសនេះមិនត្រឹមតែមិនពិសារអាហារល្អាចប៉ុណ្ណោះទេ គឺលោករក្សាសីលប្រាំបីជាប់ជាជំងឺផង ។

ទឹកភ្នែករបស់លោកអាចារ្យ តែធ្លាក់ស្ទើររាល់ទិវារាត្រី ដោយឃើញមនុស្សទោសទាំងនោះ ត្រូវគេធ្វើបាបជាងសត្វគិរិញ្ញាទៅទៀត ។ ពេលនោះហើយដែលព្រះអាចារ្យ យកគុកជាសាលារៀន ស្តីពីសង្គមសាស្ត្រ ។ មហាបុរសនេះនឹកគិតថា «ក្នុងលោកសន្តិវាសយើងនេះ គ្មានសត្វណាអាចក្រក់ជាងមនុស្សយើងទេ ! មួយថ្ងៃឃើញតែកាប់ចាក់ ទាត់-ធាក់-ដាក់-ខ្លោះវាយដំ ប្រហារជីវិតគ្នាដោយឥតត្រាប្រណីអ្វីឡើយ ។ មើលចុះ ! អ្នកធំធ្វើបាបអ្នកតូច ! ស្តេចហុតឈាមរាស្ត្រ សម្លាប់រាស្ត្រតាមទំនើងចិត្តរបស់គេ ។

ប្រទេសតូចតាចត្រូវមហាអំណាចប្លន់ត្រួតត្រា ! អ្នកស្រែចម្ការធ្វើការពីព្រលឹមទល់ព្រលប់ គ្មានបានរបស់អ្វីឆ្ងាញ់ក្រៅពីបាយនិងប្រហុកមួយខ្ទប់ឡើយ។ ឯស្តេចមន្ត្រីធំៗ នាយទុរ ដេកស្រណុកស៊ីសុទ្ធតែម្ហូបឆ្ងាញ់ៗ ! មានតែស្ថានសួគ៌របស់មនុស្ស ? គ្មានទេព្រះអើយ ! មានតែស្ថាននរកសព្វមង្គលតែមួយប៉ុណ្ណោះ ! ការពិតសង្គមមនុស្សចម្រើនតែអំពីអយុត្តិធម៌ អមនុស្សធម៌ ហុតឈាមគ្នាឥតឈប់ឈរសោះតាំងពីផែនដីនេះកើតឡើង !

មិចងប្អូនរួមជាតិអើយ ! ចូរភ្ញាក់ស្មារតីឡើង ទើបយើងក៏ចាត់ពួកបារាំង ឬពួកអភិជនឲ្យវិនាសសាបសូន្យបាន !

រាស្ត្រនេះហើយដែលដឹងទុក្ខផ្ទុះរាស្ត្រពិតប្រាកដ កុំចេះតែជឿសំដីបោកប្រាស់របស់គេផ្ទុះ មិនសមជាពុទ្ធបរិវេណឡើយ ព្រះអង្គយកខ្លួនយើងជារំពឹង យកអ្នកដទៃជារំពឹង មិនមែនជារិធិទៅកាន់សេចក្តីសុខទេ... យើងនឹងនាំខ្លួនយើងឲ្យធ្លាក់ចុះក្នុងទាសភាពគេមិនខាន ។

ក្នុងវាលវដ្តសង្សារដ៏ធំធេងនេះ គ្មានអ្វីប្រសើរជាងការធ្វើខ្លួនយើងម្នាក់ៗ ឲ្យមានសេរីភាពសម្បូរសប្បាយនោះឡើយ ចំណែកខ្លួនខ្ញុំ ៗរើបម្រះមិនរួចទេតាមផ្លូវកាយតែតាមផ្លូវចិត្តវិញខ្ញុំឈ្នះជនកំណាចឈ្លានពាននេះហើយសូមបងប្អូនបងប្អូនបងប្អូនការនេះកុំបីរុញឲ្យសោះ ទើបយើងបានសុខ បើយើងខ្លាចបូមិនស្រុះស្រួលគ្នាការប្រយុទ្ធរបស់យើងមុខជាមិនឈ្នះយ៉ាងដាច់ខាត ។ ជិតយើងរស់គ្មានសេរី តើយើងរស់ថែកទាបដូចសត្វតិរច្ឆាន ? ទំទៅឆ្លើយមុនស្រណុកក្រោយ !> ។ លោកគិតមិនចេះចប់មិនចេះហើយ ចំពោះសេចក្តីទុក្ខរបស់ប្រជារាស្ត្រស្អាតត្រង់ ។

រំលងជាច្រើនខែមក ទើបឃើញលិខិតរបស់លោកចៅតាំង ប្រមុខរដ្ឋាភិបាលបារាំងផ្ញើមកបាងហ្វាងតុលាការ អនុញ្ញាតឲ្យលោកទាំងបីនាក់ នៅត្រឹមជាប់គុកអស់មួយជីវិត ហើយធ្វើការជាទម្ងន់ផង ។ ថ្វីបើការសំរេចទោសយ៉ាងនេះក៏ដោយ លោកទាំងបីពុំសប្បាយចិត្តនឹងអំពើនេះទេ ។ លោកមិនចង់រស់ទទួលគ្រោះថ្នាក់បែបនេះតទៅទៀតឡើយ... លោកចង់សម្លាប់ខ្លួនឲ្យហើយតែម្តងទៅ ! តែលោកចង់ឃើញវាសនាប្រទេសនឹងទៅបែបណា !

ខែមិថុនា១៩៤៣ លោកប៉ាច-ឈឺន, លោកឌុន-ឌុង និងព្រះអាចារ្យហែម-ចៀវ ត្រូវបារាំងបញ្ជូនពីគុកជំនុំព្រៃនគរទៅគុកធំឯកោះត្រឡាច ។ គេដាក់លោកទាំង៣នៅគុកលេខ៤ ដែលជាកន្លែងទោសឧក្រិដ្ឋអស់មួយជីវិត ។ ទីនេះហាមមិនឲ្យអ្នកក្រៅចូលសួរសុខទុក្ខទេ ។ អ្នកទោសត្រូវធ្វើការគ្រប់បែបយ៉ាង ដែលបារាំងវាតម្រូវឲ្យធ្វើ ។

កោះត្រឡាច មានវិសាលភាពដ៏ធំធេង ស្ថិតក្នុងកណ្តាលសមុទ្រ ។ មានផ្ទះរាប់ពាន់ខ្នង សង់តាមមាត់សមុទ្រ... ព្រៃប្រឹក្សាគ្របលើភ្នំ គួរឲ្យសង្វេគ ។ ដីមានជីជាតិល្អណាស់ ។ គេឲ្យអ្នកទោសដាំដំណាំគ្រប់មុខ ។ ជនដែលមានចិត្តស្រាលតែងយំនឹកស្រុកកំណើតស្ទើររាល់ថ្ងៃ ។ អ្នកទោសត្រូវបង្ខំឲ្យធ្វើការជាងសត្វពាហនៈ មានជនខ្លះ រស់នៅលើកោះត្រឡាចបានតែពីរបីថ្ងៃក៏ឈឺស្លាប់ទៅ ។

នៅរដូវរងារម្តងៗ អ្នកទោសមានសេចក្តីទុក្ខវេទនាសំបើមណាស់ ដោយខ្លួនគ្មានអ្វីការពារឲ្យបាត់ត្រជាក់បានទេ ។

ព្រះអាចារ្យ ហែម-ចៀវ និងលោក ឌុន-ឌុង ដែលមិនសូវមានសុខភាពស្រាប់ផង ក៏មានជម្ងឺជាញឹកញយ ។ លោករស់នៅក្នុងតំបន់ ដឹក-យុក បានរវាង៦ខែស្រាប់តែមានជម្ងឺមូលមករុករានកាយជាទម្ងន់ ។ ជម្ងឺកាន់តែជាបណាស់ទៅហើយ លោកអាចារ្យ ហែម-ចៀវ ក៏បន្លឺវាចាទៅកាន់អាចារ្យ ឌុន-ឌុង ជាកូនសិស្ស ៖

- អាចារ្យ ឌុង ?

- មានការអីព្រះតេជព្រះគុណ !...

- អាការពោធិ៍ ប្រហែលមិនជាទេអាចារ្យអើយ ខ្ញុំស្តាយណាស់ ស្តាយដោយមិនបានវិលទៅជួបមុខប្រជារាស្ត្រយើងវិញ ! ខ្ញុំមុខជាចោលឆ្អឹងនៅកោះត្រឡាចនេះជាមិនខាន សូមអាចារ្យឯងតាំងស្មារតីឲ្យមែនទែន បើខ្ញុំស្លាប់ទៅ ! កុំកកស្តុកឲ្យសោះ ធ្វើម៉េចសង្ខារមនុស្ស រមែងស្លាប់ទៅជាធម្មតា ។

- ព្រះតេជព្រះគុណ ! សូមកុំទាស់អស់សង្ឃឹមពេក មុខតែនឹងជាំវិញទេ... ត្រូវពេទ្យគេកំពុងព្យាបាលយើងរាល់ថ្ងៃ !

- គេព្យាបាលយើងមែន តែគេធ្វើសោះនឹងខាន យើងឃើញស្រាប់ហើយមានឃ្នាំអីឲ្យយើងផឹក ! រោគម្តូលនៅទីនេះមិនមែនស្រួលមើលដូចនៅស្រុកយើងទេ គឺ៩០%ត្រូវស្លាប់... ខ្ញុំរាល់ថ្ងៃដេកចាំតែស្លាប់ប៉ុណ្ណោះ ។ តែទោះបីយ៉ាងណាក៏ដោយ សុំធ្វើចិត្តព្រងើយកុំកើតទុក្ខអីចំពោះរូបខ្ញុំមួយ...។

- យើងពីរនាក់គឺជីវិតតែមួយ... បើព្រះតេជព្រះគុណស្លាប់ ខ្ញុំក៏ស្លាប់ដែរ ! ។

- វាពិតហើយអាចារ្យ ខ្នង យើងបានបំរើជាតិរួមគ្នា ជាប់គុកក្បួនគ្នាទៀត ។

ព្រះអាចារ្យ ហែម-ចៀវ ពោលមកដល់ត្រឹមនោះក៏អួល ដើររកហារមាត់និយាយតទៅទៀតពុំកើត ក៏ទាញកន្សែងដូតទឹកភ្នែក ដែលកំពុងរមៀលចេញពីរន្ធប្លែកដ៏ខ្ពង់ កាត់តាមថ្ពាល់ជ្រិវជ្រួញនៃរដ្ឋបុរសអភព្វ ។ រីឯលោក គួន-ខ្នង ថ្វីបើខ្លួនលោកមានជម្ងឺដែរក៏ដោយ លោកនៅថែទាំបំរើគ្រួសារសង្គម ឥតហ៊ានដើរចោលទៅណាឡើយ ។

- ព្រះតេជព្រះគុណ កុំគិតច្រើនពេក !

សំដីលោក គួន-ខ្នង ចេញទាំងអាករអួលដូចកូនក្មេងត្រូវគេវាយដំ ។ លោកមានឧទានវាចាបន្តទៅទៀត ៖

- បើសង្ខារយើងមិនអស់ មិនស្លាប់ទេ ! យើងនឹងរស់នៅ ហើយបានវិលទៅស្រុកថែមទៀត ។

- អើខ្ញុំស្លាប់បានហើយ ! តែពីយប់មិញនេះសុបិន្តនិមិត្តប្រាប់ខ្ញុំថា «សង្ខារចៀវឯងត្រូវអស់ពេលនេះហើយ !» អាចារ្យខ្នង !

- មិនមែនទេព្រះគុណ ! គឺពិតជាការស្រមៃស្រមៃរបស់ព្រះគុណ... សុំឲ្យព្រះតេជព្រះគុណសម្លឹងរកកុំឲ្យនិយាយច្រើនពេក នាំតែអស់កម្លាំងឥតប្រយោជន៍ទេ...។

- អាចារ្យ ខ្នង តើលោកប៉ាច-ឈឺន បានដឹងថាខ្ញុំឈឺឬទេ ?

- លោកថីមិនដឹង ! ពីម្សិលមិញលោកបានមកសួរសុខទុក្ខដែរ ប៉ុន្តែព្រះតេជ

ព្រះគុណសន្តបមិនដឹងខ្លួន ! ។

- ចុះប្អូន ប៉ុណ្ណាចន្ទ-ម៉ុល ?
- ប្អូនម៉ុលមិនទាន់មកទេ គ្រាន់តែធ្វើញ៉ាំមកនឹងគេឲ្យយើងថាមកមិនទាន់រួច ។
- ខ្ញុំចង់ឃើញមិត្តយើងទាំងអស់ណាស់ មុននឹងលាលោកនេះទៅ...

សម្លេងនេះរឹងរិតតែធ្វើឲ្យបេះដូងអាចារ្យ គួន-ខ្ពង ញាប់ញ័រ ភ័យព្រួយ ចំពោះលោកគ្រូជាទីគោរព តែមួយក្នុងលោកដែលកម្រនឹងរកបាន ។ ជលនេត្រលោកហូរឥតដឹងខ្លួន ។ លោកគ្រូ ហែម-ចៀវ ទាញដៃលោក គួន-ខ្ពង មកដាក់លើដើមទ្រូងដូចជាដឹកខ្នាំងណាស់ ។

នៅឯលើមេឃ ផ្ករលាងគ្រហឹមកាន់តែរន្តិទឡើងៗ ហាក់ដូចជាចង់ទាញព្រលឹងអាចារ្យ ហែម-ចៀវ ឲ្យផុតពីដីកោះត្រឡាចមួយរំពេច ។ មេឃឯងឆ្លុះស្រប ខ្យល់ក្នុងដុំពពកខ្មែរជេរជាស ។

បន្តិចក្រោយមក ព្រះវរុណាក៏បង្ហូរដូចគេចាក់ទឹកពីក្អម ដែលធ្វើឲ្យអ្នកជម្ងឺរងារស្ទើរទ្រាំមិនបាន ។

រំពេចនោះលោកប៉ុណ្ណាចន្ទ-ម៉ុលក៏ចូលមកដល់ ឃើញលោកអាចារ្យទាំងពីរញ៉ាំដូចកូនសត្វដូច្នោះ លោកមានចិត្តរំភើបឥតឧបមា ស្ទើរតែរកពាក្យនិយាយមិនរួច ។ ទាំងបីនាក់មានមុខជោកដោយទឹកភ្នែកទាំងមិនដឹងខ្លួន ។

- លោកគ្រូ ! បានស្រួលខ្លួនខ្លះឬទេ ?
- មិនអីទេប្អូនម៉ុល ។

លោកអាចារ្យ ហែម-ចៀវ ប្រឹងញញឹមទាំងទឹកភ្នែក បែរមុខទៅកាន់លោកប៉ុណ្ណាចន្ទ-ម៉ុល រួចបន្តិវាថា ៖

- កុំព្រួយអីប្អូន ! រូបខ្ញុំស្លាប់ចុះមិនស្អាតទេ ខ្ញុំស្អាតតែខាងបានទៅឃើញវាសនាប្រទេសយើងប៉ុណ្ណោះ ។ សូមកុំភ្លេចការបដិវត្តន៍របស់យើងណា ! យើងត្រូវតែធ្វើឲ្យបានសំរេចកុំបោះបង់ចោល !

- បាទលោកគ្រូ ! ដរាបណាខ្ញុំនៅរស់នឹងធ្វើតាមបណ្តាលោកត្រូវហូតបានសំរេចទើបឈប់ ។

- លោកម៉ុលឯងចេះតែបានសុខសប្បាយទេឬសព្វថ្ងៃ ?
- បានសុខសប្បាយទេ !
- លោកម៉ុលឯងល្អមរិលទៅវិញចុះ ក្រែងគេធ្វើទោស យើងទាំងពីរត្រេកអរណាស់ ដែលលបមកសួរជម្ងឺខ្ញុំដូច្នោះ !
- បាទមិនអីទេ ! ខ្ញុំចង់មកថែទាំណាស់ តែធ្វើទៅពុំកើត !

- កុំគិតវែងឆ្ងាយពេក នៅទីនេះមិនមែនផ្ទះយើងទេ យើងបានជួបមុខគ្នាប៉ុណ្ណោះ គឺជាសំណាងធំហើយមែនទេខ្លួន ?

- ត្រូវហើយ ! ទីនេះជាស្ថាននរក មិនមែនជាមន្ទីរពេទ្យទេ ។

ការសន្តតាគ្នាផ្សេងៗបានព្រមព្រៀតទៅអស់រយៈពេលមួយម៉ោង ទើបលោកប៉ុណ្ណាចន្ទ-ម៉ុលវិលត្រឡប់ទៅកន្លែងវិញ ។

មួយថ្ងៃកន្លងមក ស្តេចមច្ឆុរជក៏មកផ្តាច់សង្វារលោកគ្រួសារព្រាហ្ម ហែម-ចៀវ ចោលលោក ចន្ទ-ខ្លួន ឲ្យនៅតែឯងត្រង់ត្រមោចកណ្តាលកោះត្រឡាច ។ មហាបុរសរដ្ឋនេះបានទទួលមរណៈក្នុងជន្មយុវវ័យឆ្នាំ ក៏ព្រោះតែស្រឡាញ់ជាតិមាតុភូមិ មិនព្រមរស់នៅក្រោមអាណានិគមនិយមបារាំងសែស ។

ពីរថ្ងៃក្រោយមក លោកប៉ុណ្ណាចន្ទ-ម៉ុល បានមកសួរទៀត ស្រាប់តែបាត់លោកគ្រួសារព្រាហ្ម ហែម-ចៀវ ឃើញតែលោក ចន្ទ-ខ្លួន កំពុងសំរាន្តដោយអស់សង្ឃឹម

- បួនម៉ុល ! លោកគ្រួសារព្រាហ្មយើងស្លាប់ទៅហើយ !

- លោកស្លាប់ពីថ្ងៃណា ? មានផ្តាំអ្វីខ្លះទេ ?

- លោកស្លាប់ពីរថ្ងៃហើយ ! ស្លាប់នៅលើភ្នំរបស់ខ្ញុំ ! មុននឹងស្លាប់លោកបាននិយាយថា «សូមអាចារ្យឯងប្រាប់មិត្តទាំងឡាយថា ខ្ញុំមិនរស់ទេ» ការកសាងទឹកដីធ្វើតែម្នាក់ឯង ពុំបានសំរេចជោគជ័យជាដាច់ខាត, ត្រូវរួមគ្នាគ្រប់ជាន់ថ្នាក់ឲ្យបានច្រើន ហើយចេះតែធ្វើតទៅទៀត ! ចូរអស់លោកទំកសាងជំនួសរូបខ្ញុំទៅទៀតចុះ ។ ខ្ញុំពរដែនដីម្នាក់ឯងមិនរួចទេ... ដែនដីយើងទាំងអស់គ្នា... ខ្ញុំមិនខ្លាចសេចក្តីស្លាប់ទេ តែខ្ញុំនៅនឹកស្តាយត្រង់មិនបានឃើញប្រទេសកម្ពុជាបានឯករាជ្យម្យ៉ាងប៉ុណ្ណោះ ។ សូមលោកនៅឲ្យបានសុខកុំបីខាត... បើចង់ឲ្យប្រទេសយើងបានសុខត្រូវរៀបចំជាសាធារណរដ្ឋ កុំភ្លេចណា ! ខ្ញុំលាហើយលោក...» ។

បណ្តាំដីមានខ្លឹមសារនេះ ធ្វើឲ្យលោកប៉ុណ្ណាចន្ទ-ម៉ុលកត់ត្រាទុកក្នុងបេះដូងរហូតដល់សព្វថ្ងៃ ។ លោកបានទៅរៀបចំផ្លូវឲ្យវិរបុរសយើងយ៉ាងសមរម្យទៀតផង ។

មិត្តអ្នកអាណិតទីមេត្រី ! ព្រះអាចារ្យ ហែម-ចៀវបានស្លាប់នៅកោះត្រឡាចក៏ពិតមែនហើយ តែព្រលឹងរបស់លោកហោះហើរមកសណ្ឋិតក្នុងខួរក្បាលកូនខ្មែរអ្នកស្នេហាជាតិគ្រប់ៗកាល ។ ដោយសារវិវរភាពរបស់លោកនេះហើយ ដែលញ៉ាំងខ្មែរយើងឲ្យនាំគ្នាធ្វើឧបោសថ ដេញបារាំងខ្ចាតចេញពីមាតុភូមិយើង រហូតដល់បានរបបសាធារណរដ្ឋ ។

យើងទាំងអស់គ្នា សូមគោរពវិញ្ញាណក្ខន្ធរបស់លោកគ្រួសារព្រាហ្ម ហែម-ចៀវ

រដ្ឋបុរសខ្មែរ និងកល្យាណមិត្តលោកលុះដល់ថ្ងៃស្អែក ។

អ្នករៀបរៀង
គង់-សម្បទារ

ពិនិត្យទទួលអង្គការអាចារ្យ ហែម-ចៀវ

នៅថ្ងៃទី៤ កក្កដា ១៩៧២ គឺជាថ្ងៃប្រវត្តិសាស្ត្រមួយ ដែលរដ្ឋាភិបាលបាននាំព្រះ
អង្គធាតុព្រះអាចារ្យ ហែម-ចៀវ ពីកោះត្រឡាចមកធ្វើបុណ្យនៅប្រទេសយើងវិញ ក្រោ
មអធិបតីភាពនៃសម្តេចសង្ឃទាំងពីរគណៈ និងលោកប្រធានាធិបតីលេខ៧-៧ ព្រមទាំ
ងជន្មមួយជាច្រើនផង ។

ធាតុវិវបុរសនេះ បានតម្កល់ទុកនៅវត្តទួលក្រែងលោមសព្វថ្ងៃ ។

បន្ថែមពិសេស

ព្រះអាចារ្យ ហែម-ចៀវ «កើត» សាជាថ្មី

★★ អ្នកតស៊ូខ្មែរមួយរូប ក្នុងចំណោមអ្នកតស៊ូជាច្រើនទៀត ដែលបានបូជាជីវិត ក្នុងការប្រយុទ្ធប្រឆាំងប្រឆាំងនឹងការជិះជាន់សង្កត់សង្កិន របស់អាណានិគមនិយមបារាំង ហើយដែលត្រូវប្រវត្តិសាស្ត្រជាតិ បានបំភ្លេចចោលក្នុងមម័យរាជាធិបតេយ្យ បានទទួលកិត្តិយសរស់ឡើងវិញ ។ គឺឆ្លឹងរបស់លោកអាចារ្យ ហែម-ចៀវ ដែលគេបានបំបែបដំឡើងចោលនៅបរទេសស្រុកយួន បណ្តាលឲ្យពេលវេលាស៊ីប៊ុន ព្រប់បាត់ភស្តុតាងយ៉ាងងាយបំផុតនូវវិវាទមួយ ទើបតែនឹងត្រូវដឹកនាំតាមយន្តហោះ វិលត្រឡប់មកកាន់ទឹកដីដែលបានផ្តល់កំណើតដល់លោក ហើយលោកបានបង្ហូរឈាមដើម្បីតបស្នងតុលាការ ។

កាលពីព្រឹកថ្ងៃអង្គារមិថុនា (ថ្ងៃទី៤កក្កដា១៩៧២) ពិធីបុណ្យតាមប្រពៃណីសាសនា បានចាត់ចែងឡើងយ៉ាងឧឡារិក ដើម្បីផ្តល់កិត្តិយសដល់ការតស៊ូ ដែលលោកអាចារ្យ ហែម-ចៀវ បានបូជាជីវិតជូនជាតិ ។ ពិធីបុណ្យនេះបានធ្វើឲ្យចិត្តខ្មែររំភើប បានអង្រួនមនសិការឲ្យដឹកទៅដល់សំរែកឈឺចាប់ ដែលខ្មែរបានទទួលដល់ទឹកភ្នែកនិងដំណាក់ឈាម ដែលអ្នកស្នេហាជាតិខ្មែរបានសម្រក់ដោយសារស្រឡាញ់ជាតិ ខំការពារជាតិយ៉ាងមាន ឲ្យបានគង់វង្ស ចំពោះការជិះជាន់របស់ពួកអាណានិគមនិយម ដែលពុំព្រឺញើតដៃនឹងសម្លាប់បំផ្លាញបំបាត់ក្រុមបញ្ញវន្តយើង ។

លោកអាចារ្យ ហែម-ចៀវ បានស្លាប់ចោលឆ្លឹងនៅក្នុងគុកឯកោះត្រឡាច ដែលជាមណ្ឌលដាក់ទណ្ឌកម្ម ធ្វើឲ្យទារុណកម្មដល់ពួកបះបោរនៅឥណ្ឌូចិនដែលហ៊ានតស៊ូប្រឆាំងនឹងអំណាចផ្តាច់ការរបស់អាណានិគមនិយមបារាំង ។ ក្រៅពីឈ្មោះលោក ហែម-ចៀវ គេអាចរៀបរាប់រាយឈ្មោះអ្នកតស៊ូខ្មែរដ៏ច្រើនទៀត ដែលបានទទួលរងគ្រោះស្លាប់បាត់បង់ជីវិតដោយសារស្នាដៃបារាំងមាន ក្រឡាហោមគង់, អាចារ្យស្វា, ពាក់ប៉ោរ ជាដើម និងការយុបយិតក្បត់ជាតិរបស់ខ្មែរខ្លះ ដែលបានលក់ខ្លួនប្តូរផ្តាច់ផ្តាច់ចិត្តចៅហ្វាយបរទេស ។

ក្នុងសម័យរាជនិយមសក្តិភូមិ អ្នកកាន់អំណាចតែភ័យព្រួយបារម្ភចំពោះគំនិតបដិវត្តន៍ ។ ហេតុនេះជីវប្រវត្តិខ្មែរអ្នកតស៊ូដើម្បីជាតិ មានការប្រឆាំងនឹងពួកអាណា

និកមនិយមជាដើម បានត្រូវគេបំភ្លេចចោលបំផ្លាញស្នាដៃបំបាត់ភស្តុតាង ហើយខំ
បំបង់ទំព័រប្រវត្តិសាស្ត្រឲ្យលើកដំកើងវណ្ណៈ ដែលបានទទួលបុព្វសិទ្ធិក្នុងការជិះជា
ន់ ប្រវត្តិវិជិតក្តីខ្លាចក្តី លើប្រជាសាស្ត្រតែប៉ុណ្ណោះ ។ ហេតុនេះទៀត អក្សរសិល្ប៍
ជាតិយើង ដែលបានបំភ្លេចចោលសូន្យស្នងនូវដំណក់ឈាមនៃអ្នកដែលបានបូជា
ជីវិតជូនជាតិ គួរតែបំផុសឡើងបដិវត្តន៍របស់អ្នកស្នេហាជាតិ ឲ្យបានពិស្តារឡើង
វិញ ។

ក្នុងកាលៈទេសៈដ៏លំបាក ដែលខ្មែរយើងត្រូវពង្រឹងមនសិការជាតិឲ្យកាន់តែ
បានរឹងប៉ឹងជាអតិមរមា ដើម្បីអាចជីវិតជាតិ ហើយដែលខ្មែរយើងកំពុងលើកដំកើ
ងគំនិតបដិវត្តន៍ស្នេហាជាតិនោះ ក៏គួរតែយើងចេះរួបរួមគ្នា ឬមួយចេះចែកផ្លូវគ្នា
ដើរ តាមលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យយ៉ាងច្បាស់លាស់មួយ (La vraie démocratie est
de savoir se diviser) ។ បើពុំដូច្នោះទេ ការបំផុសមនសិការជាតិ គ្រាន់តែប-
ណ្តោយឲ្យប្រវត្តិសាស្ត្រថ្មីសើចចំអក ដើម្បីបង្កើតឧណ្ណកម្មដល់យើងថែមទៀតប៉ុ
ណ្ណោះទេ ។ ហើយគំនិតរបស់លោកអាចារ្យ ហែម-ចៀវ ដែលទើបនឹង «រស់»
ឡើងវិញនេះក្តី ក៏នឹងត្រូវសាបសូន្យទៅវិញមិនខាន ។

នគរធិ

ចេញថ្ងៃទី៥ កក្កដា ១៩៧២

អាចារ្យ ហែម-ចៀវ

លោកប៉ុណ្ណេចន្ទ-ម៉ុល បានធ្វើសម្ភាសន៍ក្នុងទូរទស្សន៍ខ្មែរថ្ងៃទី៧ ខែនេះ អំពី
អង្គិធាតុលោកអាចារ្យ ហែម-ចៀវ ដែលលោកបានទៅគាស់យកមកពីកោះត្រឡា
ច ដើម្បីយកមកធ្វើបុណ្យជាផ្លូវការនៅថ្ងៃមុខ ។ លោកពន្យល់ឲ្យយើងរាល់គ្នាគិត
ឃើញថា ទោះលោកស្លាប់ទៅជាង៣០ឆ្នាំហើយ គង់តែជាតិមិនភ្លេចគុណលោក
អាចារ្យ ហែម-ចៀវ ដែលលោកបានធ្វើចំពោះជាតិ ។ តាមលោកប៉ុណ្ណេចន្ទ-ម៉ុល
ហើយតាមយើងបានដឹងព្រះៗមក លោកអាចារ្យ ហែម-ចៀវច្បាស់ជាអ្នកភ្ញាក់រត់
កទីមួយចំពោះវាសនាជាតិមែន ។ យើងជាពលរដ្ឋសាធារណរដ្ឋខ្មែរមានចិត្តជាខ្មែរ
ទាំងអស់គ្នា គួរចាំឲ្យច្បាស់នូវពាក្យលោកប៉ុណ្ណេចន្ទ-ម៉ុល ដែលលោកបានរំលឹកថា
ស្រុកណាក៏ដោយ គេតែងមានមនុស្សជាតិរូ ដែលត្រូវយកឆាយាល់ក្នុងមកទុក

ផ្ទះ ជាគ្រឿងសក្ការបូជា ។

នៅស្រុកក្រុងតេទុក គន្ធី ជាមនុស្សទី១ ដែលពលរដ្ឋគេមានរូបទុកជាវត្ថុសក្ការបូជាគ្រប់ៗគ្នា គេយកនារីម្នាក់គឺនាង សាធាក ដែលរាស្ត្រនៅស្រុកបារាំង គេទទួលស្គាល់ជាព្រះមួយរូបដែរ (Sainte Jeann D'Arc) នៅស្រុកឯទៀតក៏មានមនុស្សដែលស្លាប់ទៅយូរហើយ ដែលរដ្ឋគេមិនភ្លេចសងគុណឡើយ ។

តែយើងគួរកត់សំគាល់ថា មនុស្សដែលគេគួរគោរព គឺច្រើនតែមនុស្សស្លាប់យូរទៅហើយៗ ដែលគ្មានឧរណៈអាច ប្រកែកបានថាមិនមែនជាអ្នកស្នេហាជាតិឡើយ ។

ស្តេចសីហនុបានបើកឆាកមុនគេឲ្យគេគោរពទាំងអស់ យើងបានឃើញហើយថា ការគោរពនេះបានធ្វើទៅក្នុងការបង្ខិតបង្ខំ ហើយដែលស្តេចនេះដើរខុសផ្លូវយកសត្រូវធ្វើជាមិត្ត យកមិត្តធ្វើជាសត្រូវ យើងរាល់គ្នាមិនត្រឹមតែលែងគោរពយើងបានទាំងកាត់ទោសស្តេចនេះ ថាជាស្តេចក្សត្រជាតិ ត្រូវមានទោសប្រហារជីវិតផង ។

៧. ៧.

ស្រង់ចេញពីដារពត៌មានសង្គ្រោះជាតិ
ថ្ងៃទី១០ កក្កដា ១៩៧២

អត្ថបទទាំងពីរខាងលើនេះសព្វឃើញថា ព្រះអាចារ្យ ហែម-ថៀវ មិនមែនជាមនុស្សធម្មតាទេ គឺលោកពិតជាបានបំពេញមហាពលិកម្មដ៏ប្រសើរ ជួនជាតិ សាសនា ដ៏តតប្រកែកបានឡើយ ។ យើងមានការសោកស្តាយណាស់ ដោយមិនបានចុះអត្ថបទសំខាន់ៗនៃសារពត៌មានដទៃទៀត ព្រោះកុំឲ្យក្រាស់ពេក ។

ប្រកាសនីយ័ត្រ រដ្ឋបុរសជាតិ

បានឃើញ សេចក្តីសំរេចរបស់គណៈរដ្ឋមន្ត្រី សម័យប្រជុំ នាថ្ងៃទី ២២ មីនា គ.ស. ១៩៧២ ស្តីពីការទទួលស្គាល់ និងការ ផ្ទេរធាតុលោកអាចារ្យ ហែម-ចៀវ មកពីកោះត្រឡាច,

បានឃើញ សេចក្តីសំរេចរបស់គណៈរដ្ឋមន្ត្រី សម័យប្រជុំ នាថ្ងៃទី ១៤ កក្កដា គ.ស. ១៩៧២ តម្កល់តម្កើងឋានៈលោក អាចារ្យ ហែម-ចៀវ ជា រដ្ឋបុរសជាតិ ក្នុងបញ្ជីមរណៈ,

ប្រធានាធិបតី នៃ សាធារណរដ្ឋខ្មែរ ប្រកាសថា :

បានទទួលស្គាល់នូវអំពើល្អទាំងឡាយ របស់លោកគ្រូអាចារ្យ ហែម-ចៀវ ដែលបានធ្វើជូនប្រជាជាតិខ្មែរ គឺសកម្មភាពមុះមុត អង់អាច កាលពីរវាង គ.ស. ១៩៤២ ដើម្បីជាសំសតិកូនខ្មែរឲ្យ ប្រឆាំង និងរើបម្រះចេញពីនឹមអាណានិគមនិយមបរទេស ។

ប្រជាជាតិខ្មែរ សូមតម្កល់លោកគ្រូអាចារ្យ ហែម-ចៀវ ទុកជា រដ្ឋបុរសជាតិ និងជាគំរូដ៏ឧត្តម សំរាប់កុលបុត្រខ្មែរទូទៅ ។

ធ្វើនៅភ្នំពេញ, ថ្ងៃទី ២០ កក្កដា គ.ស. ១៩៧២
សេនាប្រមុខ នរន៍-នរន៍

ស្រណោះអាចារ្យ ហែម-ចៀវ

និពន្ធដោយសិស្ស ពៅ-សុទ្ធី
< ជួនដល់អ្នកស្នេហាជាតិខ្មែរគ្រប់រូប >

ផ្ដើម សម្លេងកប៉ាល់ទូន ! ទូន !.....

១- សម្រែកនាវាលក់ពងផែ ទៅមុខឥតបែរដឹកនាំជនខ្មែរអ្នកស្នេហាជាតិ
សែនចុកឈាមណាស់ ឱវាចង្អៀត លាអស់ជោញាតិ ឃ្មាតទាំងសាសនា ។

២- មុខគួរសង្វេគក្រោមមេឃបណ្ដាប្រាក់ ដៃជាប់ច្រវ៉ាក់ជើងប្រឹងទាក់សែន
វេទនា ខំផ្ទុះអញ្ជូលស្រដីឡើងថា ឲ្យជាតិខេមរា សំគ្គាភ្ញាក់ឡើង ។

បន្ត- ឱ ! សំដីចុងក្រោយដង្ហោយហៅខ្មែរ សូមជួយកែប្រែជាតិឲ្យថ្លើង
ធ្វើម្តេចរូបលោកបានជាជ្រួលជើង ទុកឲ្យរូបយើងសោកស្តាយគ្រប់គ្នា ។

៣- ហែម-ចៀវ កំសត់ព្រាត់រូបបាត់ទៅ តែកេរ្តិ៍ឈ្មោះនៅរន្ធតែរក្សាពេញលោក
រដ្ឋបុរសនៃជាតិខេមរា បូជាកាយាជួនប្រទេសជាតិ ។

ចម្រៀងនេះមិត្តសិស្សករណាក៏អាចយកទៅច្រៀងបានដែរ
ឲ្យតែរក្សាឈ្មោះអ្នកតែង

ឱ! កោះត្រឡាច

បទភ្លេង-ទំនុកច្រៀង
យ៉ង់-ឈាង

ច្រៀងដោយ
សំនៀង-បុទី

ផ្ដើម- ឱ ! ទឹកដីព្រៃព្រឹក្សានាកោះត្រឡាច ខ្ញុំសូមផ្ញើព្រះអង្គធាតុលោកគ្រូអាចារ្យ
ហែម-ចៀវ និងខ្មែរស្នេហាជាតិឯទៀតផង...

១- ឱ ! កោះត្រឡាច គួរឲ្យខ្លាច ហើយរន្ធត់ ដែលបានរំលត់ វិញ្ញាណក្ខន្ធ
អាចារ្យហែម-ចៀវ ចារឹកដោយឈាម លើផែនដី ស្រែកហ៊ានកញ្ជ័រ
ទំអំពាវនាវ ហោរកក្កដខ្មែរ អ្នកបដិវត្តន៍ ។

២- កោះត្រឡាចអើយ ខ្ញុំឮហើយៗសច្ចា ការពារសាសនាបន្តការណ៍លុះត្រា
ជោគជ័យ ទឹកចិត្តក្នុងខ្មែរនាសម័យ សាធារណរដ្ឋ មិនដែលភ្លាំងភ្លាត់
ភ្លេចបុព្វបុរសឧត្តមអតីតឡើយ ។

អំណោយពីលោកយ៉ង់-ឈាង អ្នកនិពន្ធបទភ្លេងនិងទំនុកច្រៀង
បដិវត្តន៍ដ៏ល្បីល្បាញ ក្នុងសាធារណរដ្ឋខ្មែរ